

6360 SAYILI KANUN ÇERÇEVESİNDE SU HİZMETLERİ YÖNETİMİNİN DEĞİŞİMİ VE ANTALYA ÖRNEĞİ

THE CHANGE OF WATER SERVICES ADMINISTRATION IN FRAMEWORK OF THE LAW NO. 6360 AND ANTALYA CASE

Ferhunde HAYIRSEVER TOPÇU¹

ÖZET

Türkiye’de 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun büyükşehir belediye yönetiminde önemli değişiklikler yaratmıştır. Kanun ile yeni kurulan ve mevcut büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırına genişletilmiş; söz konusu illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Ayrıca yine aynı illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köylerin tüzel kişiliği kaldırılmış; köyler mahalle olarak, bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmıştır. Söz konusu yasal değişiklikler yerel düzeyde su hizmetleri yönetimini yakından ilgilendirmektedir. Büyükşehir olup sınırları il sınırlarına genişleyen belediyelerdeki su ve atık su hizmeti verilecek nüfus yaklaşık iki katına çıkmıştır. Nüfustaki söz konusu artış aynı zamanda bu hizmetlerin yerine getirilmesi için gerekli olan idari ve mali yüklerin nasıl karşılanacağı sorusunu da beraberinde getirmiştir. İl merkezine uzaklık, merkeze uzak ilçelerde belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması, büyükşehir belediyelerinin hizmet alanının mekansal olarak genişlemesi, hayati önem taşıyan içme suyu ve atık su hizmetlerinin sürekliliğini etkileyebilecektir.

Bu çalışmanın amacı 6360 sayılı Kanun çerçevesinde su ve atık su hizmetleri yönetiminin değişimini ortaya koymak ve bu değişimi idari, teknik ve mali açılarından değerlendirmektir. Bu amaçla, birinci olarak konuyla ilgili yasal düzenlemeler, ikinci olarak su ve atık su hizmetlerine ilişkin genel durum ve üçüncü olarak da Antalya İli örneği üzerinden su ve atık su hizmetlerinin durumu değerlendirilecektir. Çalışmada ulusal ve yerel düzeyde su ve atık su hizmetlerine ilişkin olarak birçok yapısal sorunun olduğuna işaret edilmekte; büyükşehir belediye ölçeğinin büyütülmesi gibi yeni kurumsal yapılanmanın sektör açısından hem avantajlarının hem de sorunlarının olduğu vurgulanmaktadır.

***Anahtar Kelimeler:** büyükşehir belediyesi, su ve atık su hizmetleri, Antalya Büyükşehir Belediyesi, Antalya Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü (ASAT)*

¹ Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü, Doç. Dr.

ABSTRACT

Law No. 6360 on the Establishment of the Thirteen New Metropolitan Municipalities and Twenty Six Districts and Regarding Amendments in Some Legislations and Statutory Decrees created important changes in metropolitan municipal administration in Turkey. With this Law, in new and existing metropolitan municipal administrations, the scope of metropolitan municipal administrations was extended to the entire province and the legal entity of special provincial administrations was dissolved. In addition, village administrations within the legal border of same county administrations were abolished and they were made neighborhoods that were part of the county municipal administrations. These legal changes are closely related to the administration of water services at the local level. Because of the boundaries of the metropolitan municipalities extended to entire province, the population of the municipal water and waste water services in the city has approximately doubled. This population growth has also brought with the question of how to meet the administrative and financial burdens which are necessary for the fulfillment of these services. Being far from the city center, the elimination of the villages and small municipalities, the spatial expansion of the service area of the metropolitan municipalities could affect the continuity of vital drinking water and waste water services.

The aim of this study is to reveal the change of water and waste water services administration in framework of Law No. 6360 and to evaluate it within administrative, technical, and financial axes. For this purpose, firstly the relevant legislation about metropolitan municipal administrations, secondly the overall situation regarding water and waste water services and thirdly the status of water and waste water services in case of the province of Antalya, will be evaluated. In this study, it is pointed that there are many structural problems in water and waste water services at national and local levels; and emphasized that the new institutional restructuring like the expansion of the scale of the metropolitan municipalities has not only advantages but also problems in terms of water and waste water sector.

Key words: *metropolitan municipality, water and waste water services, Antalya Metropolitan Municipality, Antalya Water and Wastewater Administration (ASAT)*

GİRİŞ

1982 Anayasası'nın 127. maddesine göre, yerel yönetimler il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.

Anayasanın büyük yerleşim yerlerinde özel yönetim biçimleri oluşturulabileceği hükmüne istinaden Türkiye’de büyükşehir yönetimleriyle ilgili düzenlemeler yapılmıştır. İlk olarak 23 Mart 1984 tarih ve 18350 sayılı Resmi Gazete’de 195 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) yayımlanmıştır. Bu KHK ile üç büyük kentte iki kademeli büyükşehir yönetimi modeli kurulmuştur (İzci ve Turan, 2013: 123). 9 Temmuz 1984 tarih ve 18453 sayılı Resmi Gazete’de 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun yayımlanmıştır.

3030 sayılı Kanun’a göre, büyükşehir belediyesi, belediye sınırları içinde birden fazla ilçe bulunan şehirleri; ilçe belediyesi, büyükşehir belediye sınırları içinde kalan ilçelerde kurulan belediyeleri ifade eder. Türkiye’de Ankara, İstanbul ve İzmir’in yanı sıra sonraki yıllarda Adana (1986); Bursa, Gaziantep ve Konya (1987); Kayseri (1988); Antalya, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Mersin, Kocaeli, Samsun (1993) ve Adapazarı (2000) büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. Bu şekilde Türkiye’de büyükşehir belediyesi sayısı 2000 yılı itibarıyla 16’ya ulaşmıştır.

3030 sayılı Kanun’u yürürlükten kaldıran ve 23.07.2004 tarih ve 25531 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’na göre, büyükşehir belediyesi en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir. Bir başka deyişle, büyükşehir belediyesi açısından belirleyici yeni ölçütlerden biri “en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsamaması” olmuştur. İlçe belediyesi, büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesini, ilk kademe belediyesi ise büyükşehir belediye sınırları içinde ilçe kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir ilçe belediyeleriyle aynı yetki, imtiyaz ve sorumluluklara sahip belediyeyi ifade etmektedir (Madde 3).

5216 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesi sınırlarına hem ölçek hem de nüfus kriteri getirilmiştir. “Pergel” (yarıçap) düzenlemesi olarak adlandırılan yöntemle sınır genişletmeleri yapılmıştır (Çelikyay, 2014: 11). 5216 sayılı Kanun’a göre, belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000’den fazla olan il belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir (Madde 4). Büyükşehir belediyelerinin sınırları, adını aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır. İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin, büyükşehir belediyesi içinde kalan kısımlarının

sınırlarıdır. İlk kademe belediyelerinin, büyükşehir belediye sınırları dışında belediye sınırı olamaz (Madde 5).

5216 sayılı Kanun'a göre, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülki sınırıdır. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu bir milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu bir milyondan iki milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre, nüfusu iki milyondan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturur. Bu sınırlar içinde kalan köylerin tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşür. Bu şekilde oluşan mahallelerin katılacağı ilçe veya ilk kademe belediyesi, büyükşehir belediye meclisince belirlenir (Geçici Madde 2).

22.3.2008 tarih 26824 sayılı Resmi Gazete'de (Mükerrer) yayımlanan 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile tanımlarda değişiklik yapılmıştır. Buna göre, büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan ve ekli listede adları belirtilen ilk kademe belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılarak aynı listede belirtilen ilçe belediyelerine mahalleleri veya mahalle kısımları ile birlikte katılmıştır (Madde 2). Bu şekilde, 5216 sayılı Kanun'un kullanmış olduğu ilk kademe belediyesi terimi 5747 sayılı Kanun ile değiştirilmiş ve ilçe belediyesi terimi getirilmiştir (İzci ve Turan, 2013: 124).

6 Aralık 2012 tarih ve 28489 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile büyükşehir belediye sisteminde önemli değişiklikler getirilmiştir.²

6360 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Kanun'da değişiklik yapılarak büyükşehir belediyeleri yeniden tanımlanmıştır. Kanun'da, büyükşehir belediyesi; sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır (Madde 4).

² 22 Mart 2013 tarih ve 28595 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6447 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 1. maddesiyle, bu Kanunun başlığında yer alan "On Üç" ibaresi "On Dört" olarak, "Yirmi altı" ibaresi "Yirmi Yedi" olarak değiştirilmiş ve yeni kurulan büyükşehir belediyelerine "Ordu" da katılmış; Ordu ilinde, Ordu Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, Ordu Merkez ilçe sınırları içerisindeki köyler ile belediyelerden oluşan Altınordu ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

6360 sayılı Kanun’la Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde, sınırları il mülki sınırları olmak üzere aynı adla büyükşehir belediyesi kurulmuş ve bu illerin il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür. Mevcut büyükşehirlerde, Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırları olarak değiştirilmiştir. Yeni kurulan ve mevcut büyükşehirlerde, bu illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmıştır. İstanbul ve Kocaeli il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı buldukları ilçe belediyesine mahalle olarak katılmıştır. Büyükşehir belediyelerinin olduğu illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Söz konusu illerin bucakları ve bucak teşkilatları kaldırılmıştır (Madde 1). 6360 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Kanun’da yapılan bir diğer değişikliğe göre, toplam nüfusu 750.000’den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.

Büyükşehir belediyelerinin kuruluş ve sınırlarına ilişkin söz konusu yasal değişiklikler, büyükşehir belediyelerinin sunmuş oldukları hizmetler, bu hizmetlerden yararlananların sayısı, yerel seçimler, hizmetlerin sunumu için ihtiyaç duyulan mali kaynaklar gibi birçok farklı alanda etkiler yaratmıştır. Büyükşehir sınırlarının il sınırlarına eşitlenmesi, çok sayıda belde belediyesi ve köy tüzel kişiliklerinin kaldırılması nedeniyle söz konusu değişikliklerin en sonuncusunun ve en fazlasının da 6360 sayılı Kanun ile yapıldığı söylenebilir.

Bu çalışmanın konusunu 6360 sayılı Kanun çerçevesinde yerel düzeyde su hizmetleri yönetiminin yeniden yapılandırılması oluşturmaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi, 6360 sayılı Kanun yerel düzeyde su hizmetleri yönetimini yakından ilgilendirmektedir. Öncelikle büyükşehir olup sınırları il sınırlarına genişleyen belediyelerdeki su ve atık su hizmeti verilecek nüfus yaklaşık iki katına çıkmıştır. Nüfustaki söz konusu artış aynı zamanda bu hizmetlerin yerine getirilmesi için gerekli olan idari ve mali yüklerin nasıl karşılanacağı sorusunu da beraberinde getirmiştir. İl merkezine uzaklık, merkeze uzak ilçelerde belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması, büyükşehir belediyelerinin hizmet alanının mekansal olarak genişlemesi, talebi sürekli olan ve hayati önem taşıyan içme suyu ve atık su hizmetlerinin sürekliliğini ve kalitesini etkileyebilecek unsurlardır.

Bu çalışmanın amacı 6360 sayılı Kanun çerçevesinde su ve atık su hizmetleri yönetiminin değişimini ortaya koymak ve bu değişimi idari, teknik ve mali açılardan değerlendirmektir. Bu amaçla, birinci olarak konuyla ilgili yasal düzenlemeler üzerinden büyükşehir belediyelerinin içme suyu ve atık su hizmetleri yönetimi ele alınacaktır. İkinci olarak 6360 sayılı Kanun ve su ve

atık su hizmetlerinin genel durumu değerlendirilecektir. Üçüncü olarak ise Antalya İli örneğinde su ve atık su hizmetleri yönetiminin değişimi ortaya konmaya çalışılacaktır.

1. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ VE İÇME SUYU VE ATIK SU HİZMETLERİ YÖNETİMİ

Büyükşehir belediyelerinin kurulması daha önce de ifade edildiği gibi, 1982 Anayasası'nın ilgili hükmüne istinaden 1984 yılında ilk olarak düzenlenmişti. Bu tarihten önce, 14.4.1930 tarih ve 1471 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan 1580 sayılı Belediye Kanunu'na göre, belediyeler su hizmetlerini yürütmekte idi. 1580 sayılı Kanun'un 15. maddesi belediyelerin diğer görevleri ile birlikte suyla ilgili görevlerini saymakta ve 16. maddesi de bu görevleri her belediye için mecburi görevler olarak ifade etmekteydi. Kanuna göre, belediyelerin suyla ilgili görevleri şunlardır (Madde 15):

(25) - 28 Nisan 1926 tarih ve 831 numaralı Sular Kanunu mucibince su getirtmek, suları sıhhi ve temiz tutmak;

(26) - Belediye hududu dahilindeki müşterek bağ, bahçe, tarla ve bostanların müşterek su kanallarını temizlettirmek, bozulan yollarını tamir ve bu husustaki masrafları alakadarlardan tahsil etmek; bahçe, tarla, bostanların ve umumi yerlerin su birikintilerini kurutmak ve kurutturmak, umumi ve bususi havuzların sularını şartlara uygun surette vakit vakit değiştirmek ve tazeleştirmek;

(35) - Aleliumum belediyelere ait sular, çeşmeleri, sebilleri, arkları, havuzları, su taksim yerlerini, hazinelerini, kaynaklarını tanzim ve idame etmek;

(47) - Kanuna göre doğrudan doğruya veya alakadar tarafından müracaat üzerine gaz, su, elektrik sarfiyatını müş'ir saat ve aletleri veya taksimetreleri testiştirmek...

1580 sayılı Kanun yürürlükte iken, 23.11.1981 tarih ve 17523 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile İstanbul Belediyesi'nin su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek üzere İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Madde 1).

2560 sayılı Kanun İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (İSKİ) görevlerini saymıştır. 1580 sayılı Kanun'a göre, daha ayrıntılı olarak su hizmetlerine ilişkin görev ve yetkiler sayılmıştır. Buna göre İSKİ'nin görev ve yetkileri şunlardır (Madde 2):

a. İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan

- abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,*
- b. Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,*
- c. Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,*
- d. Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,*
- e. Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, İSKİ'nin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yabut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmek,*
- f. Kuruluş amacına dönük çalışmaların gerekli kılması halinde her türlü taşınmaz malı kamulaştırmak veya üzerinde kullanma hakları tesis etmek.*

Daha önce belirtildiği gibi, 1984 yılında yürürlüğe giren, 3030 sayılı Kanun ile İstanbul, Ankara ve İzmir'de büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. 3030 sayılı Kanun'a göre, büyükşehir dahilindeki su, kanalizasyon, her nevi gaz, merkezi ısıtma ve toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir belediyelerinin görevidir (Madde 6.g).

2560 sayılı Kanun ile sadece İstanbul'da bir su ve kanalizasyon idaresinin kurulması konusu düzenlenmişti. Bu nedenle 1986 yılında 3305 sayılı Kanun'la 2560 sayılı Kanun'a eklenen 5. madde ile bu kanunun diğer büyükşehir belediyelerinde uygulanması sağlanmıştır.³ 2560 sayılı Kanun'a

³ 2560 sayılı Kanun'un 3305 sayılı Kanunla değişik geçici 10. madde hükmüne göre, diğer büyükşehir belediyelerinde kurulacak su ve kanalizasyon idarelerinin adına, kadrolarına, mevcut personelinin ve mal varlığının devrine ilişkin esaslar İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu'nun kararı ile tespit edilir. 25.03.1987 **tarih** ve 19411 **sayılı** Resmi Gazete'de yayımlanan 11/3/1987 tarih ve 87/11594 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Ankara, İzmir ve Adana Büyükşehir Belediyeleri'nde, 28/9/1989 tarih ve 20296 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 08/09/1989 tarih ve 89/14524 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Bursa, Gaziantep ve Konya Büyükşehir belediyelerinde, 18 Şubat 1995 tarih ve 22206 sayılı Resmi Gazete'de

göre, su ve kanalizasyon idarelerinin hizmet alanı İSKİ gibi büyükşehir belediyelerinin görev alanı ile sınırlıdır.

2004 yılında yayımlanan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile büyükşehir belediyelerinin suyla ilgili görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Kanun'da, büyükşehir belediyelerinin suyla ilgili görev ve sorumlulukları şu şekilde düzenlenmiştir (Madde 7.i ve r.):

- *Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak;*
- *Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek;*
- *Derelerin ıslahını yapmak;*
- *Kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.*

5216 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin sınırları açısından getirilen değişiklik ile su ve kanalizasyon idarelerinin de hizmet alanı genişlemiştir. Kanunun Geçici 2. maddesine göre, İstanbul ve Kocaeli Su ve Atıksu Genel Müdürlüklerinin hizmet alanı il mülki sınırları olmuştur. Diğer büyükşehirlerde de mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu bir milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu bir milyondan iki milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre, nüfusu iki milyondan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını, bir başka deyişle, ilgili su ve atık su genel müdürlüklerinin hizmet alanının sınırını oluşturmaktadır.⁴

6360 sayılı Kanun ile yeni kurulan ve mevcut büyükşehir belediyelerinin sınırları İstanbul ve Kocaeli örneğinde olduğu gibi il mülki sınırları olarak kabul edilmiştir. Bu durumda bir tarafta yeni kurulan⁵, diğer tarafta mevcut büyükşehirlerde su ve atık su genel müdürlüklerinin hizmet alanı il mülki sınırları olarak yeniden düzenlenmiştir.

yayımlanan Bakanlar Kurulu kararı ile Eskişehir, Erzurum ve Antalya Büyükşehir Belediyelerinde Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlükleri kurulmuştur.

⁴ Yine 5216 sayılı Kanun'a göre, yeni büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan köylerin tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşür. Bu şekilde oluşan mahallelerin katılacağı ilçe veya ilk kademe belediyesi, büyükşehir belediye meclisince belirlenir. Orman köylerinin tüzel kişiliği devam eder. Ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köyler imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılırlar. Bu köylerde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisi ilgili büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine aittir (Geçici Madde 2).

⁵ 31.03.2014 tarihli ve 28958 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu'nun 2014/6072 sayılı kararı ile Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van İlleri Büyükşehir Belediyelerinde su ve kanalizasyon idaresi kurulmasına karar verilmiştir.

2. 6360 SAYILI KANUN ve İÇME SUYU VE ATIK SU HİZMETLERİ YÖNETİMİ

6360 sayılı Kanun öncesinde büyükşehir belediyelerinde kurulan Su ve Atık Su Genel Müdürlükleri, büyükşehir sınırları içinde içme suyu ve atık su hizmetlerini üstlenmişti. Bu çerçevede İstanbul ve Kocaeli büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehir belediyelerinde, söz konusu büyükşehir belediyesi sınırları dışında kalan yerleşim yerlerinde içme suyu ve atık su hizmetlerinin sunulmasında farklı kuruluşlar görev almışlardı ve bu kuruluşların farklı projeleri yürürlükte idi.

Türkiye genelinde nüfusu 25.000 ve altında olan belediyelerin içme suyu ve kanalizasyon projelerinin gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere Yüksek Planlama Kurulu'nun kararları ile İller Bankasına merkezi bütçeden kaynak aktarılmıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014; İller Bankası, 2012).

- Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (BELDES), kaliteli içme suyu şebekesinin Türkiye çapında geliştirilmesini öngören bir programdır. 1 Mart 2007 tarih ve 2007/6 sayılı ve 22 Haziran 2007 tarih ve 2007/36 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararları ile başlatılan ve finansmanı Genel Bütçeden hibe fon olarak kullandırılmak üzere İller Bankası'na aktarılan BELDES Projesi kapsamında nüfusu 10.000'in altında bulunan ve şebekeli içme suyu olmayan veya yetersiz olan belediyelere ait içme suyu tesisleri İller Bankası tarafından projelendirilmekte ve inşaatı yapılmaktadır.⁶
- Su ve Kanalizasyon Altyapı Projesi (SUKAP), Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile belediyelerin su ve kanalizasyon altyapı projelerini (SUKAP) gerçekleştirmek üzere İller Bankası'na 2011 yılı için 400 milyon TL, 2012 yılı için ise 500 milyon TL olmak üzere toplam 900 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir. 10 Mayıs 2011 tarih ve 2011/11 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı gereği, SUKAP⁷ kapsamında nüfusu 25.000'in altında bulunan belediyelerin içme suyu, kanalizasyon, yağmur suyu ve şebeke arıtma tesislerinin yapımının

⁶ BELDES Projesi kapsamında 49 adet proje önceki yıllarda tamamlanmış olup, 2012 yılında 3 adet proje daha bitirilerek 2012 yılı sonunda toplam 52 adet belediyenin içme suyu inşaatının yapımı tamamlanmıştır. Bu projelere 2012 yılında yapılan harcama tutarı 15.063 bin TL olup, bugüne kadar yapılan harcama toplamı 94.293 bin TL olmuştur. 2012 itibarıyla etüd çalışması devam eden (1), Proje Yapımı Devam Eden (1) ve inşaatına başlanan projeler (15) ile toplam BELDES proje sayısı 69'dur (İller Bankası, 2012: 18).

⁷ SUKAP Projesi kapsamında; 2011 yılında 240 adet proje için 466 milyon TL hibe, 624 milyon TL kredi, 2012 yılında ise 382 adet proje için 823 milyon TL hibe, 724 milyon TL kredi olmak üzere toplam 622 adet projeye 1.190 milyon TL hibe kaynak tahsisi, 1.448 milyon TL kredi tahsisi yapılmıştır. Finansman temini yapılan bu işlerin 19.10.2012 tarihi itibarıyla 465 adedinin ihalesi yapılmıştır. Ayrıca, bu kapsamda inşaatı devam eden işlerden 27 adet içme suyu ve 9 adet atık su olmak üzere 36 adet belediyenin projesi tamamlanmıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014: 41).

%50'si SUKAP ödeneğinden hibe, %50'si İller Bankası tarafından kredilendirilerek İller Bankası tarafından yürütülmektedir (İller Bankası, 2012: 18).

- Nüfusu 25000'in üstünde olan belediyelerin içme suyu ve kanalizasyon projesi, talepte bulunmaları halinde İller Bankası kredi koşullarında kredi temin edilerek yaptırılmaktadır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014: 39).

4.3.2005 tarih ve 25745 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na göre, il özel idareleri imar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma vb. ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir (Madde 6.b). Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES) de, il özel idareleri ile köylere hizmet götürme birliklerinin köylerin içme suyu, yol, küçük ölçekli sulama ve atık su sorunlarını, mahalli katkıları da dâhil ederek kısa sürede çözümlenmek amacıyla başlatılmıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2014: 203).⁸

Belediyeler ve il özel idarelerinin yanı sıra merkezi yönetim ve/veya il tahta teşkilatı da gerektiğinde su ve atık su hizmetlerinin sunumu açısından görevler üstlenmişler; sektörel yatırımların planlanması ve finansmanında bazen tek başlarına bazen ise yerel yönetimlerle birlikte yer almışlardır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı bunlar arasında sayılabilir. 2005 ve 2008 yıllarında yapılan değişikliklerle 5302 sayılı İl Özel İdareleri Kanunu'nun 6. maddesine eklenen maddeye göre, Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, turizm, çevre gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilir.

6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyeleri haline dönüşen ilçe belediyelerinde ya da il özel idarelerinin kaldırılması sonucunda büyükşehir belediyesi sınırları içine dahil olan kırsal yerleşim yerlerinde su hizmetlerinin yürütülmesinde görev, yetki ve sorumluluklar büyükşehir belediyelerine ve onların su ve atık su genel müdürlüklerine devredilmiştir.⁹

⁸ İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 2013 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu'na (2014: 212) göre 31.12.2013 tarihi itibarıyla, KÖYDES Projesi ile içme suyu sektöründe 3.293 susuz köy ve bağhsına şebekeli içme suyu tesisi yapılmış, 47.165 suyu yetersiz köy ve bağhsının içme suyu tesisinin yenilenmesi sağlanmıştır. Susuz ve suyu yetersiz toplam 50.458 köy ve bağhsında yaşayan 14.255.992 kişiye içme suyu hizmeti götürülmüştür.

⁹ 6360 sayılı Kanuna göre, mevzuatla il özel idarelerine yapılan atıflar bu Kanun kapsamında tüzel kişiliği kaldırılan il özel idareleri için ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların

Harita Genel Komutanlığı'nın verilerine göre, Türkiye'nin yüzölçümü 785.347 km²'dir. 6360 sayılı Kanun ile birlikte 30 büyükşehirin toplam yüzölçümü 401.209 km²'dir. Türkiye yüzölçümünün %51.09'u büyükşehir belediyelerinin olduğu illerden oluşmaktadır (Karataş vd., 2014: 4). Büyükşehir belediyeleri sınırları içinde kalan yerleşim yerlerinde su ve atık su hizmetleri ile ilgili olarak karşılaşılan sorunlar yeni kurumsal yapının çözmesi gereken sorunlar olarak durmaktadır.

İçme suyu açısından bakıldığında, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından tüm belediyelere uygulanan 2012 yılı Belediye Su İstatistikleri Anketi sonuçlarına (Tablo 1) göre, 2.950 belediyeden 2.928'ine içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilmiştir. İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusunun 2012 yılı itibariyle Türkiye nüfusu içindeki payı %83, toplam belediye nüfusu içindeki payı ise %98'dir (TÜİK, 2014a).

İçme suyu hizmetinin sağlanması noktasında, şebeke ile hizmet verilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranının %98 olması nedeniyle, belediye sınırları içinde kalan nüfusun şebeke ihtiyaçlarının büyük ölçüde giderildiği düşünülebilir. Bu noktada göze çarpan sorun içme suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusun Türkiye nüfusuna oranının %83 olması, bir başka deyişle nüfusun %17'sinin içme suyundan şebeke ile yararlanmıyor olmasıdır. Bir başka deyişle, belediye sınırları içinde ve/veya dışında kalan yerleşim yerlerinde bu oranda şebeke eksikliğinin olmasıdır.

Şebeke ile içme suyunun sağlanamamasının yanı sıra diğer bir sorun içme suyu kaynaklarının kirlenmesi neticesinde içme suyunun arıtılması sorunudur. Tablo 1'den de görüldüğü gibi, TÜİK istatistiklerine göre, içme ve kullanma suyu şebekesine çekilen toplam 4,9 milyar m³ suyun 2,7 milyar m³'ü, bir başka deyişle %55,3'ü içme ve kullanma suyu arıtma tesislerinde arıtılmıştır. Arıtılan suyun %95,3'üne konvansiyonel, %3,1'ine gelişmiş, %1,6'sına ise fiziksel arıtma uygulanmıştır. İçme suyu arıtma tesisleri ile

bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, Hazineye, valiliklere, büyükşehir belediyelerine ve bağlı kuruluşlarına veya ilçe belediyelerine yapılmış sayılır (Madde 3.2). Tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idarelerinin her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları, komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, valiliklere, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığına, büyükşehir belediyesine ve bağlı kuruluşuna veya ilçe belediyesine devredilmesine karar verilir (Geçici Madde 1.5). Bu Kanunla büyükşehir ilçe belediyesi olan belediyelere yürütülen su, kanalizasyon, katı atık depolama ve bertaraf... hizmetlerine ilişkin olmak üzere personel, her türlü taşınır ve taşınmaz malları ve bu hizmetlerin yerine getirilmesine yönelik yatırım, alacak ve borçları, komisyonca ilgisine göre büyükşehir belediyesi ile ilgili bağlı kuruluş arasında paylaşılır (Geçici Madde 1.8).

30 Mart 2014 mahalli idareler genel seçimleri sonrasında, 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesinin kurulduğu illerde İl Özel İdarelerinin yürüttüğü sulama hizmetleri, göletler vb. büyükşehir belediyelerine devredilmiş; Köylere Hizmet Götürme Birlikleri tasfiye edilmiştir (<http://www.migm.gov.tr>, 2015: 3-5).

hizmet verilen belediye nüfusunun Türkiye nüfusu içindeki oranı %47, toplam belediye nüfusu içindeki oranı %56'dır (TÜİK, 2014a). Bu çerçevede belediye sınırları içinde içme ve kullanma suyunun yaklaşık yarısı arıtılmadan kullanılmakta; Türkiye nüfusunun ancak %47'si bu hizmetten yararlanmaktadır.

Tablo 1: 2012 Yılı İtibariyle Belediye Su ve Atık Su Göstergeleri

İÇME SUYU		ATIK SU	
Toplam belediye sayısı	2950	Toplam belediye sayısı	2950
İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı	2928	Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı	2300
İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranı	%98	Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranı	%92
İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusun Türkiye nüfusuna oranı	%83	Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun Türkiye nüfusuna oranı	%78
İçme ve kullanma suyu şebekesi için çekilen su miktarı	4,9 milyar m ³	Alıcı ortama deşarj edilen toplam su miktarı	4.1 milyar m ³
İçme ve kullanma suyu arıtma tesislerinde arıtılan su miktarı	2.7 milyar m ³	Atık su arıtma tesislerinde arıtılan toplam su miktarı	3.3. milyar m ³
İçme suyu arıtma tesisleri ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	%56	Atık su arıtma tesisleri ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	%68
İçme suyu arıtma tesisleri ile hizmet verilen belediye nüfusunun Türkiye nüfusuna oranı	%47	Atık su arıtma tesisleri ile hizmet verilen belediye nüfusunun Türkiye nüfusuna oranı	%58

Kaynak: (TÜİK, 2014a, 2014b)'den derlenmiştir.

Belediye sınırları dışında kalan yerler açısından içme suyunun sağlanması ise daha zorlu bir konu olarak durmaktadır. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün *2013 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu*'na (2014a: 222) göre, kırsal kesimde bulunan 73.546 yerleşim yerinin %92,4'ünün yeterli içme suyu varken, %6,5'i yetersiz içme suyuna sahiptir. Susuz olan köy ve bağlarının oranı ise %1,1'dir. Susuz ve suyu yetersiz olan yerleşim yerlerinin büyük çoğunluğunun nüfusu 50'nin altında olup, içme suyu kaynaklarının yetersizliği sebebiyle yatırım yapılamamıştır.

6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Su Hizmetleri Yönetiminin Değişimi ve Antalya Örneği

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 2013 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu'nda (2014a: 216) 31.12.2013 tarihi itibarıyla illerin kırsal yerleşim yerlerinin içme suyu envanterine yer verilmiştir. Bu rapordan, 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyesi olan illerle birlikte mevcut 28 büyükşehir belediyesinin (İstanbul ve Kocaeli hariç) kırsal alan içme suyu envanteri derlenmiştir. Tablo 2'den de görüldüğü gibi, toplam 73.546 kırsal yerleşim yerinden, 477'si susuz, 877'si şebekeli yetersiz, 1005'i çeşmeli yetersiz kırsal yerleşim alanı yeni ve mevcut büyükşehir belediyeleri içinde kalmıştır.

Tablo 2: Büyükşehir Belediyesi Olan İllerde 2013 Yılı İtibariyle Kırsal Yerleşim Alanı İçme Suyu Envanteri

İl	Susuz	Yetersiz		Sulu		Toplam	Susuz / Toplam	Yetersiz / Toplam		Sulu / Toplam	
		Şebekeli	Çeşmeli	Şebekeli	Çeşmeli			Şebekeli	Çeşmeli	Şebekeli	Çeşmeli
Adana	8	7	46	812	59	932	0,9	0,8	4,9	87,1	6,3
Ankara	0	3	14	752	15	784	0,0	0,4	1,8	95,9	1,9
Antalya	158	11	17	1.573	66	1.825	8,7	0,6	0,9	86,2	3,6
Aydın	17	0	11	816	33	877	1,9	0,0	1,3	93,0	3,8
Bahçesir	0	12	3	1.084	37	1.136	0,0	1,1	0,3	95,4	3,3
Bursa	0	0	0	604	0	604	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0
Denizli	21	4	4	643	0	672	3,1	0,6	0,6	95,7	0,0
Diyarbakır	6	10	125	1.415	225	1.781	0,3	0,6	7,0	79,4	12,6
Erzurum	0	31	85	1.166	179	1.461	0,0	2,1	5,8	79,8	12,3
Eskişehir	3	0	6	365	6	380	0,8	0,0	1,6	96,1	1,6
Gaziantep	1	8	0	579	0	588	0,2	1,4	0,0	98,5	0,0
Hatay	0	35	0	645	0	680	0,0	5,1	0,0	94,9	0,0
İzmir	16	4	26	768	32	846	1,9	0,5	3,1	90,8	3,8
K.Maraş	0	2	24	1.049	46	1.121	0,0	0,2	2,1	93,6	4,1
Kayseri	0	71	1	382	24	478	0,0	14,9	0,2	79,9	5,0
Konya	39	75	4	688	24	830	4,7	9,0	0,5	82,9	2,9
Malatya	0	0	421	1.180	0	1.601	0,0	0,0	26,3	73,7	0,0
Manisa	2	3	4	1.398	70	1.477	0,1	0,2	0,3	94,7	4,7
Mardin	51	0	9	726	92	878	5,8	0,0	1,0	82,7	10,5
Mersin	0	1	24	993	77	1.095	0,0	0,1	2,2	90,7	7,0
Muğla	48	19	0	874	0	941	5,1	2,0	0,0	92,9	0,0
Ordu	27	258	0	2.267	0	2.552	1,1	10,1	0,0	88,8	0,0
Sakarya	0	12	3	496	15	526	0,0	2,3	0,6	94,3	2,9
Samsun	0	9	66	1.582	873	2.530	0,0	0,4	2,6	62,5	34,5
Şanlıurfa	43	17	43	2.337	254	2.694	1,6	0,6	1,6	86,7	9,4
Tekirdağ	0	1	0	260	0	261	0,0	0,4	0,0	99,6	0,0
Trabzon	37	210	0	3.552	0	3.799	1,0	5,5	0,0	93,5	0,0
Van	0	74	69	908	0	1.051	0,0	7,0	6,6	86,4	0,0
Büyükşehir belediye toplamı*	477	877	1005	29914	2127	34.400					
Tüm İller İçin Toplam	786	1.825	2.971	63.300	4.664	73.546	1,1	2,5	4,0	86,1	6,3

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, 2014a: 216'dan derlenmiştir. *İstanbul ve Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri hariç.

İçme suyunun şebeke aracılığıyla sunulması ve artırılmasının yanı sıra içme suyu şebekesinin altyapı olarak yıpranmış ve yetersiz oluşu, su kaynaklarının yağışa bağlı azalması ya da kirlenmesi nedeniyle hizmetin sürekliliğinin sağlanması, artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak yeni şebekelerin yapımı, yeni ve alternatif su kaynaklarının planlanması ve kullanıma açılması da içme suyu hizmetlerine ilişkin diğer sorunlardır.

TÜİK tarafından tüm belediyelere uygulanan 2012 yılı Belediye Atık Su İstatistikleri Anketi (Tablo 1) sonuçlarına göre ise, 2.950 belediyeden 2.300'üne kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilmiştir. Kanalizasyon şebekesi ile toplanan 4,1 milyar m³ atık suyun %45,3'ü denize, %44,6'sı akarsuya, %2,8'i baraja, %1,8'i göl-gölete, %0,9'u araziye ve %4,6'sı diğer alıcı ortamlara deşarj edilmiştir. Kanalizasyon şebekesinden deşarj edilen 4,1 milyar m³ atık suyun 3,3 milyar m³'ü, bir başka deyişle %80'i atık su arıtma tesislerinde arıtılmıştır. Arıtılan atık suyun %38,3'üne gelişmiş, %32,9'una biyolojik, %28,5'ine fiziksel ve %0,3'üne doğal arıtma uygulanmıştır. Arıtılan atık suyun %52,7'si denize, %39,2'si akarsuya, %1,9'u baraja, %1,1'i göl-gölete, %0,3'ü araziye ve %4,8'i diğer alıcı ortamlara deşarj edilmiştir. Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusunun 2012 yılı itibariyle Türkiye nüfusu içindeki payı %78, toplam belediye nüfusu içindeki payı ise %92'dir. Atık su arıtma tesisleri ile hizmet verilen belediye nüfusunun oranı ise Türkiye nüfusu içinde %58, toplam belediye nüfusu içinde %68'dir (TÜİK, 2014b).

Atık suların toplanması ve artırılmasının, yerel düzeyde karşılaşılan sorunlar içinde önemi artmaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 2014'de yayımladığı *Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu*'na (2014: 7) göre, Türkiye'de 2012 yılına ait, Bakanlığın taşra teşkilatından elde edilen bilgilere göre, 32 ilde su kirliliği öncelikli çevre sorunudur. 2012 yılında önceki döneme göre hava kirliliği ve atıkların birinci öncelikli sorun olduğu illerin sayısının azaldığı görülmekle birlikte, su kirliliğinin birinci öncelikli sorun olduğu illerin sayısında artış olmuştur. 38 adet ilde kendi İl sınırları içerisindeki, toplamda 162 adet yüzey suyu veya izleme noktası için kalite sınıfları belirtilmiş olup, bunların %16,7'si yüksek kaliteli su, %16'sı az kirlenmiş su, %28,4'ü kirlenmiş su, %38,9'u çok kirlenmiş su sınıfına dahildir. Yüzeysel suların muhtemel kirlenme nedenlerinin başında evsel atık sular gelmektedir. Yüzme sularında başlıca ve en büyük kirlenme nedeni de evsel atık sulardır (2014: 7). Su kirliliğinde ön planda olan evsel atık suların kaynaklanan kirliliğin başlıca nedeni; yerleşim yerlerinde evsel nitelikli atık suların arıtılmaması olurken, bunu kanalizasyon şebekesinin olmaması veya yetersiz olması takip etmektedir. Ancak, ilçelerde sorun il merkezlerine göre daha büyüktür. Su kirliliğinin giderilmesinde karşılaşılan en önemli güçlük ise; 45 ilde mali imkansızlıklar nedeniyle arıtma tesislerinin kurulamaması, 21 ilde toplumda bilinç eksikliği olarak belirlenmiştir (2014: 8).

Kalkınma Bakanlığı, *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) Su Kaynakları Yönetimi ve Güvenliği Özel İhtisas Komisyonu Raporu*'nda da benzer bir açıklama yapılmaktadır. Rapora (2014: 38-39) göre, nüfusu 150.000'den büyük olan belediyeler atık su altyapı yatırımlarının yapılması ve işletilmesi noktasında atık su bertarafı ile ilgili hizmetleri karşılayabilir durumda olduklarından ve 2003 yılından bugüne kadar yapılan atık su altyapı yatırımları nüfusu büyük olan belediyelerde gerçekleştiğinden, yüzde olarak gerçekleşme oranında hızlı bir artış olmuştur. Ancak nüfusu 150.000'den küçük olan belediyeler verdikleri hizmetlerin karşılığını alamadıklarından, hizmetleri karşılamada ve yatırımları tamamlamakta oldukça yetersiz kalmaktadır. Ayrıca, küçük belediyelerin sayısının çok fazla olması, belediyeler adına yatırımları yapan çok fazla merkezi kurum bulunması ve bu kurumların atık su altyapı yatırımlarını yapmak konusunda hukuki bir sorumluluklarının olmaması nedeniyle yatırımların koordinasyonu ve tamamlanmasında zorluklar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, atık su arıtma tesisi sayısındaki hızlı artışa rağmen, hizmet alan nüfus oranındaki artış daha yavaş gerçekleşmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014: 38-39). Ayrıca atık su sorununun ciddi bir diğer boyutu, belediyelerin işletme maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle halihazırdaki arıtma tesislerini işletmemesi ve atık sularını doğrudan alıcı ortama deşarj etmesidir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014: 41).

Bu durumda su ve atık su hizmetlerine ilişkin yapısal sorunlar, sınırları genişleyen ya da yeni büyükşehir belediyesi olan illerde büyükşehir belediyelerinin çözmesi gereken sorunlar arasına girmiştir. 6360 sayılı Kanunun gerekçesinde, büyükşehiri zorunlu kılan hususlardan birisinin “*belli bir coğrafi alanda, çok sayıda yerel yönetimin yetkili olması hâlinde planlama ve koordinasyonun sağlanamayışı ve ölçek ekonomisinden yeterince yararlanılamaması nedeniyle kaynak israfına yol açılması*” olduğu belirtilmekte ve “*bu çerçevede yönetim, planlama ve koordinasyon açısından belediye sınırı mülkî sınır olacak biçimde optimal ölçekte hizmet üretebilecek güçlü yerel yönetim yapısının varlığına ihtiyaç duyulmaktadır*” denilerek Kanunun belediye sınırlarının mülkî sınırlar olarak belirlenmesi, hizmetin etkin sunumunun sağlanabilmesi anlayışına bağlanmaktadır (Çukurçayır vd., 2013: 1).¹⁰

Büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il mülki sınırları olması ve su ve atık su genel müdürlüklerinin tüm il sınırları içinde görev üstlenmiş olması yatırımların tek elden planlanması ve finanse edilebilmesi noktasında avantajlı görünmektedir. Aynı il içinde birbirine yakın iki köyün, beldenin ya da ilçenin sadece mülki sınırlar nedeniyle farklı su kaynağını kullanması, aynı şebekeden yararlanabilecekken daha uzak bir su kaynağından içme suyunun karşılanması için ayrı bir şebekenin yapılmış olması, köyler ve beldeler

¹⁰ İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından 6360 sayılı Kanun'daki düzenlemenin, yerel hizmet sunumunda, nüfus ve alan açısından optimal hizmet ölçeğine ulaşabilmek için yapıldığı ifade edilmektedir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2014b: 16).

arasında su kaynaklarının paylaşımı ve kullanımı noktasında sorunların ortaya çıkması, atık su arıtma tesislerinin yapılamaması ya da işletilememesi gibi sorunlar teknik ve mali yatırım olanaklarının yanlış kullanılmasına neden olmuştur. Ancak büyükşehir belediyesi ölçeğinin büyümesi ile içme suyu ve atık su hizmetlerine ilişkin sorunların kendiliğinden çözülmesi de mümkün görünmemektedir. Her bir büyükşehir belediyesinin sınırlarının genişliği, personel sayısı ve yeterliliği, sektörel ihtiyaçları, finansman kaynakları ve bu kaynakların etkili ve verimli kullanılması noktasında farklılıkları ve sorunları olabilecektir.¹¹

Ayrıca İstanbul ve Kocaeli'nin kendisine özgü özellikleri nedeniyle oluşturulan yönetim biçiminin diğer 28 büyükşehir belediyesinde de oluşturulması; mevzuatta belirtilen yetkilerin ve sorumlulukların ne kadarının uygulamaya geçeceği, hizmette kalite ve verimliliğin nasıl olacağı ve hangi sorunlarla karşılaşılacağı zamanla ortaya çıkacaktır (Karataş vd., 2014: 6). Bu nedenle her bir ilin ayrı ayrı izlenmesi ve sorunların tespit edilmesi önem kazanmaktadır.

Bu çalışma 30 Mart 2014 seçimlerinin üzerinden yaklaşık bir yıl sonrası itibarıyla yapılmıştır. Bu nedenle geçiş dönemi olarak ifade edilebilecek bir dönem hakkında ve elde edilebilen bilgiler ışığında izleyen bölümde Antalya İli üzerinden konu örneklendirilecektir.

3. ANTALYA'DA İÇME SUYU VE ATIK SU HİZMETLERİ YÖNETİMİNİN DEĞİŞİMİ

3.1 Hizmet Alanı, Nüfus ve Abone Sayıları Açısından Değişim

1993 yılında 504 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Antalya Belediyesi, büyükşehir belediyesi statüsü almış ve büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı olmak üzere üç alt kademe belediyesi kurulmuştur. 5216 sayılı Kanun öncesinde, büyükşehir belediyesi sınırları 42.000 hektarlık bir alanı kapsarken, Kanun sonrasında (Valilik binasını merkez kabul eden ve yarıçapı 20 km olan daire ile tanımlanan) bu alan 141.719 hektara çıkmıştır ve Aksu, Beldibi, Çalkaya, Çıglık, Doyran, Döşemealtı, Düzlerçamı, Pınarlı, Varsak, Yeşilbayır ve Yurtpınar belediyelerinin katılımı ile büyükşehir belediye sınırı içerisindeki ilk kademe belediyesi sayısı 3'ten 14'e yükselmiştir (Özdemir ve Meşhur, 2011: 179).

¹¹ 6360 sayılı Kanun çerçevesinde büyükşehir olan illerde yeniden kurumsal yapılanma nedeniyle, yerel seçimler, mekansal planlama, anayasal uygunluk, tüzel kişiliği kaldırılan köyler başta olmak üzere yöre halkının siyasi ve yönetsel kimlikleri vb. konularında ortaya çıkan sorunlara dikkat çeken birçok çalışma yapılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Karasu, 2013; İzci ve Turan, 2013; Özüğür, 2012; Gözler, 2013; Ersoy, 2013; Çukurçayır vd., 2013.

6360 sayılı Kanun ile Antalya’da 74 belde belediyesi kapatılmış ve 539 köyün tüzel kişiliği (487 orman köyü) sona ermiştir. İl mülki sınırlarına genişleyen Antalya Büyükşehir Belediyesi 19 ilçe belediyesini kapsamıştır. Bunlar Akseki, Aksu, Alanya, Demre, Döşemealtı, Elmalı, Finike, Gazipaşa, Gündoğmuş, İbradı, Kaş, Kemer, Kepez, Konyaaltı, Korkuteli, Kumluca, Manavgat, Muratpaşa, Serik ilçe belediyeleridir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2013: 12).

Antalya Belediyesi’nin 1993 Eylül ayında Büyükşehir Belediyesi statüsünü kazanmasından sonra, su ve kanalizasyon hizmetlerinin yürütülmesi için 2560 sayılı Kanun çerçevesinde, Bakanlar Kurulu’nun 94/6516 sayılı kararı ile, Antalya Büyükşehir Belediyesine bağlı, kamu tüzel kişiliğinde Antalya Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü (ASAT) kurulmuştur (ASAT, 2015d). 6360 sayılı Kanun öncesi ASAT Genel Müdürlüğü hizmet alanı 2.033 km² coğrafi alanı kapsamaktaydı. Hizmet verilen nüfus ise Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Sayım 2013 Yılı Sonuçları’na göre, Muratpaşa İlçesinde 453.255, Kepez İlçesinde 450.734, Konyaaltı İlçesinde 137.670, Aksu İlçesinde 67.476, Döşemealtı İlçesinde 52.013 kişi olmak üzere 1.161.142 kişi idi (ASAT, 2013: 11). 6360 sayılı Kanun sonrası ASAT hizmet alanı il sınırları olmuştur. Bu alan 20.909 km² coğrafi alanı kapsamaktadır. Hizmet verilen nüfus Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2013 Yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım Sonuçları’na göre 2.158.265 kişidir (aktaran Karataş vd., 2014: 4).

Antalya İli nüfus artışının yanı sıra büyükşehir belediyesinin sınırlarının değişmesi ile birlikte abone sayısı da yıllar itibariyle artmıştır (Tablo 3). Toplam abone sayısı 2002’de 258.415, 2005’de 338.842, 2010’da 449.229, 2013’de 512.935 olmuştur (ASAT, 2013: 11). 2014 Ekim ayı itibariyle de abone sayısı 965.402’ye ulaşmıştır¹² (ASAT, 2015b: 18).

Tablo 3: Yıllar İtibariyle ASAT Abone Sayılar

Yıllar	Abone Sayıları
2002	258.415
2003	265.021
2004	292.278
2005	338.842
2006	358.512
2009	429.104
2010	449.229
2011	470.414
2012	489.587
2013	512.935
2014	945.402

Kaynak: (ASAT, 2006; 2013: 11, 2015a: 18)’den derlenmiştir.

¹² ASAT’ın atık su abone sayıları 2006’da 153.949, 2009’da 205.933, 2010’da 221.032, 2011’de 312.780, 2012’de 338.780, 2013’de 367.494’dür.

Antalya İli'nin coğrafi olarak büyüklüğü ASAT'ın hizmet sunması gereken alanı büyütüştür. Diğer yandan Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içine katılan ilçelerin kent ve köy nüfuslarına bakıldığında (Tablo 4), özellikle kent merkezine uzak kalan ve kırsal nüfus oranı yüksek olan ilçelerde su ve atık su hizmetlerinin sunulmasındaki zorluk anlaşılabilir. Özellikle Akseki, Gündoğmuş, Elmalı, Korkuteli, İbradı merkeze uzak, yüksek rakımda yer alan yerleşim yerleridir. Diğer taraftan kıyıda olmakla birlikte turizmin yaygınlığı nedeniyle dağınıklık gösteren küçük yerleşim alanlarının fazlalığı da hizmetlerin sunumu noktasında problemleri görmektedir.

Bu problemler 6360 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği ilk zamanlar daha fazla görülmüştür. ASAT Genel Müdürlüğü'nde yapılan görüşmelerde¹³ de, başlangıçta ilçelerdeki su arıza ya da başka bir problem için merkezden ASAT'ın görevlilerinin gittiği ifade edilmiştir. Zaman içinde her bir ilçe merkezinde ASAT'ın Şube Müdürlüklerinin kurulması ve personel ve araç temininin sağlanması ile teknik sorunlara yerinde ve zamanında müdahale edebilme imkanı başlangıca göre artmıştır. Ancak su ve atık su altyapısına ilişkin teknik, idari ve mali vb. yapısal sorunların çözülmesi daha zorlu bir konu olarak durmaktadır.

Tablo 4: 2011 Yılı Antalya İli İlçelere Göre Şehir/Köy Nüfus Oranları

İlçe Adı	Şehir	Köy	Şehir (%)	Köy (%)
Aksu	46.953	18.350	71,90	28,10
Döşemealtı	30.133	14.139	68,06	31,94
Kepez	411.937	8.060	98,08	1,92
Konyaaltı	121.601	5.483	95,69	4,31
Muratpaşa	431.348	0	100	0,00
Akseki	3.548	10.810	24,71	75,29
Alanya	103.673	156.114	39,91	60,09
Demre	16.161	9.223	63,67	36,33
Elmalı	14.884	23.017	39,27	60,73
Finike	11.515	34.741	24,89	75,11
Gazipaşa	22.009	26.175	45,68	54,32
Gündoğmuş	1.988	6.463	23,52	76,48
İbradı	1.756	1.320	57,09	42,91
Kaş	7.192	46.396	13,42	86,58
Kemer	22.498	15.804	58,74	41,26
Korkuteli	21.314	29.737	41,75	58,25
Kumluca	32.326	33.597	49,04	50,96

¹³ ASAT Genel Müdürlüğü'nde yapılan görüşmeler, aksi belirtilmedikçe, Şubat 2015'de ASAT Genel Müdür Yardımcısı ve Su Şebeke Şube Müdürü ile yapılan ön görüşmeleri ifade etmektedir.

Manavgat	94.661	99.077	48,86	51,14
Serik	54.712	54.767	49,97	50,03
Toplam	1.450.209	593.273	70,97	29,03

Kaynak:<http://www.antalya.gov.tr/icerik/12/172/tuik-verileriyle-antalya.html>,
“TÜİK Verileriyle Antalya”, Erişim Tarihi 7.2.2015.

3.2. Su ve Atık Su Altyapısına İlişkin Sorunlar

Tablo 5, ASAT Genel Müdürlüğü’nden elde edilen bilgiler çerçevesinde¹⁴, Antalya büyükşehir belediyesinin bazı ilçe belediyelerindeki su ve atık su altyapısının ve hizmetlerinin mevcut durumunu göstermektedir. Tablodan da görüldüğü gibi, Elmalı merkezde kanalizasyon ve içme suyu şebekesi çok eski olduğu için yenilenmesi öngörülmektedir. Kemer’de muhtelif bölgelerde imar olmadığından dolayı kanalizasyon hattı bulunmamaktadır. Gazipaşa’da atık su aboneliği bulunmamakta; şehir merkezi ile birlikte toplam 43 mahalle olup; şehir merkezi dışında kanalizasyon şebekesi bulunmamaktadır. Gazipaşa’da tüm mahallelerde içme suyu şebekesi mevcut olup 3 mahallenin su kaynağı bulunmamaktadır. Kaş İlçesinde Yayla Akar Mahallesi ile Üzümlü Kozagaçında içme suyu şebekesi yoktur. Finike kanalizasyon inşaatı devam etmekte; içme suyu isale hattı ve Turunçova mahallesinin şebekesi çok eski olduğundan yenilenmesi öngörülmektedir. Demre İlçesinde içme suyu ve kanalizasyon inşaatı devam etmekte olup, atık su aktif durumda olmayıp inşaatı bitim aşamasındadır.

Tablo 5: Antalya Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde Yer Alan Bazı İlçelerde Su ve Atık Su Altyapı Ve Hizmetlerinde Mevcut Durum

Elmalı	23/02/2015 tarihi itibarıyla Elmalı ASAT Şubesine bağlı 14.582 içme suyu aboneliği bulunmaktadır. 61 adet depo 27 adet kuyu bulunmaktadır. 2012 yılında 25.000 kişi kapasiteli 1. kademe inşaatı tamamlanmıştır. Ancak kanalizasyon ve içme suyu şebekesi çok eski olduğu için Elmalı merkezde yenilenmesi öngörülmektedir. Elmalı ASAT Şubesi 47 personel ile hizmet vermektedir.
Kemer	16/02/2015 tarihi itibarıyla Kemer Şube Müdürlüğü bünyesinde 23.500 kayıtlı su/kanalizasyon aboneliği bulunmaktadır. Muhtelif bölgelerde imar olmadığından dolayı kanalizasyon hattı bulunmamaktadır. Kemer ilçesinde 5 adet Atık su Arıtma Tesisi mevcuttur. İlçede içme suyu; 8 adet su kaynağı kaptajlardan ve 23 adet derin kuyu su pompalarından basılarak sağlanmaktadır. Yatırım programı ve finansman kaynakları çalışması ASAT Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. İlçede kurumsal yapı oluşturulmuş olup, kadrolu ve yüklenici personeli olmak üzere toplam 103 personel ile hizmet verilmektedir.
Gazipaşa	11/02/2015 tarihi itibarıyla Gazipaşa Şube Müdürlüğü bünyesinde 18.527 kayıtlı su aboneliği bulunmaktadır. Atık su aboneliği bulunmamaktadır. Şehir merkezi ile birlikte toplam 43 mahalle bulunmakta olup; şehir merkezi dışında

¹⁴ ASAT Genel Müdürlüğü’ne 09.02.2015 tarihinde yapılan elektronik bilgi edinme talebine karşılık sadece bu ilçelere ilişkin bu bilgiler verilmiştir. Bu anlamda bilgi paylaşımı noktasında da sıkıntılar vardır.

	kanalizasyon şebekesi bulunmamaktadır. Gazipaşa Atık Su Arıtma Tesisi mevcut olup MBR [Membran bioreaktörleri] sistemindedir. Tüm mahallelerde içme suyu şebekesi mevcut olup 3 mahallenin su kaynağı bulunmamaktadır. Yatırım programı ve finansman kaynakları çalışması ASAT Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. İlçede kurumsal yapı oluşturulmuş olup, kadrolu ve yüklenici personeli olmak üzere toplam 46 personel ile hizmet verilmektedir.
Kaş	Kaş İlçesi'nde 11/02/2015 tarihi itibarıyla 23.450 abone mevcut olup, Kaş İlçe merkezi ve 53 mahalleye hizmet edilmektedir. Kaş ilçe merkezi ve Kalkan mahallesinde kanalizasyon ve arıtma mevcuttur. Yayla Akar Mahallesi ile Üzümlü Koz ağaçında içme suyu şebekesi yoktur. Kaş ASAT Şube Müdürlüğü'nde 41 personelle hizmet yürütülmektedir.
Finike	23/02/2015 tarihi itibarıyla Finike ASAT Şubesine bağlı 18.971 içme suyu aboneliği bulunmaktadır. 35 adet depo 5 adet kuyu bulunmaktadır. Finike kanalizasyon inşaatı devam etmektedir. İçme suyu isale hattı ve Turunçova mahallesinin şebekesi çok eski olduğundan yenilenmesi öngörülmektedir. Finike ASAT Şubesi 31 personel ile hizmet vermektedir.
Demre	09/03/2015 tarihi itibarıyla Demre ASAT Şube Müdürlüğü'ne bağlı 10.405 içme suyu aboneliği bulunmaktadır. 19 adet depo, 6 adet kuyu bulunmaktadır. Demre İlçesinde içme suyu ve kanalizasyon inşaatı devam etmektedir. Atık su aktif durumda olmayıp inşaatı bitim aşamasındadır. Demre ASAT Şube Müdürlüğü 2 memur 7 kadrolu işçi 17 şirket personeli olmak üzere toplam 26 personel ile görev yapmaktadır.

Kaynak: ASAT Genel Müdürlüğü, 2015.

Basından elde edilen bilgiler¹⁵ ışığında söz konusu sorunlara ek olarak Alanya, Mahmutlar, Oba, Tosmur, Cıkcilli ve Okurcalar'da arıtma sistemlerinin rehabilitasyonu, 15 kilometre kanalizasyon şebekesi inşaatı, içme suyu yatırımı; Akseki'ye 52 kilometre içme suyu hattı; Serik'e 10 bin, Manavgat'a 40 bin metre küplük arıtma tesisinin eklenmesi; Korkuteli içme suyu, kanalizasyon ve arıtma tesisi inşaatı vb. sorunlar da sayılabilir.

Daha önce de ifade edildiği gibi, Tablo 2, 31.12.2013 tarihi itibarıyla illerin kırsal yerleşim yerleri içme suyu envanterini göstermekte idi. Tablo'dan da görüldüğü gibi, mevcut ve yeni kurulan büyükşehir belediyeleri içinde susuz yerleşim yerlerinin sayısı (158) ve Susuz/Toplam oranı (%8.7) ile ilk sırada Antalya yer almaktadır. Antalya'da sulu yerleşim yerlerinde de şebekeli oranı %86.2, çeşmeli oranı %3.6'dır (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2014a: 207).

Su ve atık su altyapısı ile ilgili dikkat çeken bir diğer sorun mevcut teknik altyapı hakkında sağlıklı ve güncel verilerin olmamasıdır.

İçme suyu ve atık su altyapı yatırımları yaparken planlamada ve yapımda konum bilgilerine ihtiyaç vardır. Fakat, Tablo 6'dan da görüldüğü gibi,

¹⁵Basından örnekler: <http://www.antalyagazetesi.com.tr/10341-alanyaya-yatirim-mujdeleri.html>, "Alanya'ya yatırım müjdeleri" 03.02.2015, Erişim Tarihi 23.2.2015; <http://www.milliyet.com.tr/korkuteli-nde-asfalt-kaldirim-ve-icme-antalya-yerelhaber-369638/>, Erişim Tarihi 2.3.2015; Yücel, 2015.

Türkiye’de teknik altyapı tesislerinin konum bilgilerinin yeterince sağlıklı ve güncel olmadığı anlaşılmaktadır (Karataş vd., 2014: 6).

Tablo 6: Türkiye’de Su ve Kanalizasyon Teknik Altyapı Kurumlarına Ait Hatların Mevcut Durumu

Kurum	Altyapı Hat Uzunluğu (m)	Sayısal Ortamda Koordinatlı (%)	Sayısal Ortamda Koordinatsız (%)	Sayısal Olmayan Ortamda Koordinatlı (%)	Sayısal Olmayan Ortamda Koordinatsız (%)
Su Kanalizasyon	97.743.856	55.5	16.5	9.0	19.0

Kaynak: (Sayıştay Başkanlığı, 2008’den aktaran Karataş vd., 2014: 5).

Büyükşehirlerde ve diğer kentlerde teknik altyapı tesislerine ait, konum, nitelik ve fonksiyon bilgileri, genelde o bölgede çalışmış ve çalışmakta olan personelin bilgi ve belleklerinde saklanmaktadır. Bu nedenle tesislerin arıza ve onarım durumlarında, bu işlerden emekli olmuş ustaların bilgilerinden yararlanılması sık başvurulan bir yöntem olmaktadır. Bütün bunların temelinde altyapı çalışmalarında gereksinim duyulan konum ve öznelik bilgilerinin, ya mevcut olmadığı ya da bir çoğunun sağlıklı, güncel ve erişilebilir olmadığı görülmektedir. Bu durum teknik altyapı tesislerinin işletme faaliyetlerini güçleştirmekte, yapım maliyetlerini artırmakta; yöneticilerin günü kurtaracak, plansız programsız yatırımlar ve harcamalar yapmalarına neden olmaktadır (Döner vd., 2009: 5).

6360 sayılı Kanun’a göre, bu Kanunla büyükşehir ilçe belediyesi olan belediyelerce yürütülen su ve kanalizasyon hizmetlerine ilişkin olmak üzere personel, her türlü taşınır ve taşınmaz malları ve bu hizmetlerin yerine getirilmesine yönelik yatırım, alacak ve borçları, komisyonca ilgisine göre büyükşehir belediyesi ile ilgili bağlı kuruluş arasında paylaşılır (Geçici Madde 1.8). Bu şekilde hizmetin sunumu için ihtiyaç duyulan personelin de devri öngörülmekle birlikte, belediyenin başka kadrosunda olup su hizmetlerinde çalışanlar ya da diğer kamu kurumlarına nakledilenler vb. olmak üzere su ve kanalizasyon hizmetleri ile ilgili tüm personelin geçişi mümkün olmamıştır. Bu nedenle ASAT Genel Müdürlüğü’nde yapılan görüşmeden elde edilen bilgiye göre de, Antalya’da mevcut altyapıya ilişkin yeterli kayıtlı veri olmayıp, personelin değişimi nedeniyle de bilgi eksikliği vardır. Bu nedenle her bir şebeke hattının konum bilgilerinin tanımlanması ve kayıt altına alınması çok uzun *yıllar* alabilecektir.

6360 sayılı Kanun ile öngörülen yeniden yapılanma ASAT’ın kendisi tarafından da değerlendirilmiştir. Bir taraftan, 5216 ve 6360 sayılı Kanun ile getirilen değişiklikler kimi yönleri ile yeni çözüm yolları olarak görülmüştür. ASAT’ın *2013 Yılı Faaliyet Raporu*’nda (2013: 162), mücavir alanın

genişleyecek olması bir fırsat olarak ifade edilmiştir. Ayrıca bölgenin su zenginliği, özellikle yakın coğrafyada Termessos, Aksu Çayı ve Karacaören Barajı gibi alternatif su kaynaklarının bulunması ve ileriye yönelik su sıkıntısı riskinin düşük olması; Antalya'nın elverişli iklim koşulları ve elverişli meteorolojik koşullarının dört mevsim çalışma imkanı sağlaması (altyapı tesis vb); ASAT'ın kurumsal açıdan idari ve mali özerkliği, genel tarife politikalarını kurumun kendisinin belirlemesi, makine ve malzeme ikmallerinin ASAT Genel Müdürlüğü tarafından yapılıyor olması ve malzeme kullanımında kısıtlama olmaması; su konusunda işbirliği ve dayanışmanın desteklenmesi; içme suyu, atık su ve altyapıdan sorumlu tek kurum olunması nedeni ile hizmetlerin verimli yürütülmesi; kanalizasyon ve yağmur suyu sisteminin düzenli olarak işletilmesi ve etkin kontrol edilmesi, su ve kanalizasyon arıza ekiplerinin bölgeye hakim olması; mevcut içme suyu kaynaklarının koruma alanları sınırlarının belirlenmiş olması ve koruma-kullanma dengesi gözetilerek koruma alanlarında yaptırımlar uygulanması güçlü yönler olarak sayılmıştır (ASAT, 2013: 162). ASAT Genel Müdürlüğü *2015-2019 Stratejik Planı*'nda da (2015b: 25) 6360 sayılı Kanun'un yerel kaynakların etkin kullanımına fırsat tanıdığı ifade edilmiştir.

Diğer taraftan, ASAT *2013 Yılı Faaliyet Raporu*'nda kurumsal kabiliyet ve kapasite değerlendirmesinde, büyükşehir belediye sınırlarının genişlemesi, hizmet alanına dahil edilen alanlardaki şebeke altyapısının eski olması ya da olmaması, kurumun zayıf yönleri ve tehditler içinde belirgin olarak göze çarpmaktadır. Buna göre, zayıf yönler şu şekilde ifade edilmiştir (ASAT, 2013: 162-163) :

- 1) *5216 sayılı Kanun gereği hizmet sınırlarına dahil edilen belde ve orman köylerinin içme suyu şebeke altyapısının eski olması (yatırım maliyetinin artması),*
- 2) *Bu bölgelerde kanalizasyon alt yapısının yeni planlanıyor olması (imar sorunları nedeniyle),*
- 3) *6360 sayılı Kanun uyarınca Büyükşehir Belediye sınırları kapsamında kalacak yerleşim yerlerinin içme suyu kaynaklarının koruma alanlarının belirlenmemiş olması,*
- 4) *Yoğun göç ve hızlı nüfus artışı nedeniyle yer altı su kaynaklarının kirlenme riski,*
- 5) *6360 sayılı Kanun ve 5216 sayılı Kanun ile mücavir alana dahil edilen bazı belediye ve beldelerin altyapısının kötü ve hizmet kalitesinin düşük olması,*
- 6) *Mutlak koruma alanlarında bulunan özel mülkiyetlerinin kamulaştırma maliyetinin yüksek olması.*

ASAT Genel Müdürlüğü *2015-2019 Stratejik Planı*'nda da benzer şekilde kurumun zayıf yönleri ve tehditler hakkında bilgi verilmiştir. Stratejik Plan'da söz konusu zayıf yönlerden ve tehditlerden bir kısmı yukarıda da ifade edilenler olmakla birlikte, yeniden yapılanma öncesi yeterli hazırlıkların yapılmamış olması, personel sayısının yetersiz olması, genişleyen sorumluluk

alanının gününbirlik ulaşılabilirliğinin zorluğu gibi sorun alanlarının belirtildiği göze çarpmaktadır. 6360 sayılı Kanunla ilişkili sorunlar şu şekilde sıralanabilir (ASAT, 2015b: 24-25):

- 6360 sayılı Kanun ile hizmet sınırlarına dahil olan bazı bölgelerde su ve atık su altyapısının eski/yetersiz olması, hizmetlerin yürütülmesindeki aksaklıklar ve yatırım maliyetlerinin artması
- Hizmet alanına yeni dahil olan bölgelerde hizmet binalarının yetersiz olması
- Hizmet alanına yeni dahil olan yerleşim yerlerinde içme su kaynakları koruma alanlarının belirlenmemiş olması
- Bazı birimlerin iş yoğunluğuna göre personel sayısının yetersiz olması
- 6360 sayılı Kanun ile sorumluluk alanının genişlemesi (640 km) sahil uzunluğu ve gününbirlik ulaşılabilirliğin zorluğu
- 6360 sayılı Kanununun 12 Kasım 2012 tarihinde kabul edilmiş olmasına rağmen 30 Mart 2014 seçimlerine kadar yeterli hazırlıkların yapılmamış olması
- Altyapı çalışmalarının yürütülmesinde diğer kurumlarla koordinasyonun yeterli düzeyde olmaması, eşgüdümlü çalışmama ve bürokratik engeller
- Hizmet sunulan nüfusun ve coğrafi alanın artması
- Mutlak koruma alanlarında bulunan özel mülkiyetlerin kamulaştırma maliyetlerinin yüksek olması.

Antalya kentinin artan yatırım ihtiyacı ve sektörel sorunlarının çözümlenebilmesi için, bu yatırımların planlanması ve finansmanı önemli bir konu olmaktadır.

3.3. Yatırımların Planlanması ve Finansmanı

2560 sayılı Kanuna göre, Su ve Atık Su Genel Müdürlüklerinin gelirleri şu kaynaklardan sağlanmaktadır (Madde 13):

- a) Su satışı ve kullanılmış suların uzaklaştırılmasına karşılık, tarifesine göre abonelerden alınacak ücretler,
- b) Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca, su ve kanalizasyon tesislerinden yararlananlardan ilgili belediye adına alınacak katılma payları,
- c) Hizmet alanındaki belediyelerin, İller Bankası'na "Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun" gereğince nüfus esasına göre dağıtılan paylardan bu bankaca tutularak İSKİ'ye gönderilecek paylar
- d) Büyük ve temel yatırım programları karşılığında Devletçe yapılacak yardımlar,
- e) İSKİ'ye devredilecek tesis ve işletmelerden sağlanan gelirler,
- f) Şahıs, kurum ve kuruluşlar için yapılan özel hizmetlerden alınacak ücretlerle ortaklıklardan ve üretilen malların satışlarından elde edilecek gelirler,
- g) Her türlü yardım ve bağışlar ile diğer gelirler (Madde 13).

Yine 2560 sayılı Kanun'un 14. maddesine göre, su ve atık su genel müdürlükleri yurt içi kuruluşlardan, İller Bankası'ndan, Maliye Bakanlığı'nın izniyle yurt dışı kuruluşlardan kredi ve borç alabilir.

6360 sayılı Kanun ile 15 Temmuz 2008 tarih ve 26937 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'un 2. ve 5. maddeleri değiştirilmiştir.¹⁶ Buna göre, 5779 sayılı Kanun'un yeniden düzenlenen 2. Maddesine göre;

(2) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 1,50'si büyükşehir dışındaki belediyelere, yüzde 4,50'si büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ve yüzde 0,5'i il özel idarelerine ayrılır. (3) 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli (I) sayılı listede yer alan mallardan tahsil edilen özel tüketim vergisi hariç olmak üzere, büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 6'sı ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ayrılan payların yüzde 30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır.”¹⁷

Bu şekilde genel bütçe vergi gelirleri toplamından il özel idarelerinin aldıkları pay %1.15'den %0.5'e, büyükşehir dışındaki belediyelerin payı da %2.85'den %1.50'ye düşmüştür. Büyükşehir ilçe belediyelerinin payı ise %2.50'den %4.50'ye yükselmiştir.

¹⁶ 6360 sayılı kanun ile yapılan değişiklik öncesi; 5779 sayılı İl Özel İdarelerine Ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'a göre, Madde 2- (2) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının; yüzde 2,85'i büyükşehir dışındaki belediyelere, yüzde 2,50'si büyükşehir ilçe belediyelerine ve yüzde 1,15'i il özel idarelerine ayrılır. (3) Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 5'i ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan payların yüzde 30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır. Madde 5- (1) 2 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen orana göre ayrılan belediye payının; yüzde 80'lik kısmı belediyelerin nüfusuna ve yüzde 20'lik kısmı gelişmişlik endeksine göre İller Bankası tarafından belediyelere dağıtılır. (3) 2 nci maddenin ikinci fıkrasına göre ayrılan büyükşehir ilçe belediyeleri payı, nüfus esasına göre dağıtılır. Hesaplanan tutardan yüzde 30'luk büyükşehir belediyesi payı ayrıldıktan sonra kalan miktar büyükşehir ilçe belediyelerinin hesabına İller Bankası tarafından aktarılır. (4) 2 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre ayrılan büyükşehir belediye payının; yüzde 70'i doğrudan ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılır. Kalan yüzde 30'luk kısmı ise büyükşehir belediyeleri arasında nüfus esasına göre dağıtılır.

¹⁷ 5779 sayılı Kanun (Madde 5; 6360 sayılı Kanun ile değişik): “(3) 2. maddenin ikinci fıkrasına göre ayrılan büyükşehirlerdeki ilçe belediyeleri payının; yüzde 90'lık kısmı ilçelerin nüfusuna, yüzde 10'luk kısmı ise ilçelerin yüzölçümüne göre dağıtılır. Hesaplanan tutardan yüzde 30'luk büyükşehir belediyesi payı ayrıldıktan sonra kalan miktar büyükşehir ilçe belediyelerinin hesabına İbank A.Ş. tarafından aktarılır. (4) 2. maddenin üçüncü fıkrasına göre ayrılan yüzde 6'lık büyükşehir belediye payının yüzde 60'ı doğrudan ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılır. Kalan yüzde 40'lik kısmının yüzde 70'i nüfusa, yüzde 30'u yüzölçümü esasına göre büyükşehir belediyeleri arasında dağıtılır.

Diğer yandan 6360 sayılı Kanun'a göre, artan yatırım ihtiyacının karşılanması için, İstanbul ve Kocaeli hariç, büyükşehir, büyükşehir ilçe belediyeleri ve bağlı idareler yatırım bütçelerinin en az % 10'unu on yıl süre ile bu Kanun kapsamında belediye sınırlarına dâhil olan yerleşim yerlerinin altyapı hizmetleri için ayırır ve kullanırlar (Geçici Madde 1.24).

6360 sayılı Kanun sonrasında Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde su ve atık su tarifeleri de değişikliğe uğramıştır. 6360 sayılı Kanun'a (Geçici Madde 1.15) göre, tüzel kişiliği kaldırılan köylerde, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren içme ve kullanma suları için alınacak ücret beş yıl süreyle en düşük tarifenin %25'ini geçmeyecek şekilde belirlenir. 10.7.2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun geçici 2. maddesi ile köy tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülen yerlerde de bu fıkra hükmü uygulanır (Geçici Madde 1.15).

Ancak genel olarak bakıldığında, büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan belediye ve köylerde içme suyu tarifelerinin arttığı gözlemlenmektedir. Tarifelerdeki söz konusu artış bir taraftan artan yatırımlar için gelir arttırıcı olmakla birlikte, tarifelerin artan mali yükü de toplumun özellikle gelir düzeyi düşük kesimleri için ağır olabilmektedir.

Antalya'da ASAT 6360 sayılı Kanun sonrasında ilçeler ve bu ilçelere bağlı köyler açısından, farklılaşan içme suyu tarifeleri belirlemiştir (Tablo 7). Tablo'dan da görüldüğü gibi, 2014 yılı itibariyle meskenler için içme suyu tarifesi mevcut ilçe belediyelerinde 2,15 TL/m³, Alanya ilçe belediyesinde 1,50 TL/m³, Kemer ve Korkuteli ilçe belediyelerinde 1,30 TL/m³, Finike, Kumluca, Manavgat, Kaş, Serik, Akseki, İbradı, Gündoğmuş ve Gazipaşa ilçe belediyelerinde 1,00 TL/m³, Elmalı ve Demre ilçe belediyelerinde 0,80 TL/m³ olarak belirlenmiştir. Bu ilçe belediyelerine bağlı köylerde de genellikle üç aylık faturalama dönemi üzerinden 0,35 TL/m³ ile 0,20 TL/m³ arasında değişen tarifeler belirlenmiştir (ASAT, 2015c).

6360 sayılı Kanun öncesinde ilçelerde su tarifeleri için örnek olarak Alanya Belediyesi'ne bakılabilir. Alanya Belediyesi'nin Plan ve Bütçe Komisyonu'nun 31.10.2013 tarihli kararında kabul edilen su ücret tarifelerine göre, su ücret tarifesi 2014'de meskenlerde 0 -13 m³e kadar 0,62 TL, 14-20 m³ arası 1,56 TL, 21 m³ ve üzeri 2,56 TL; işyerlerinde 0-13 m³e kadar 1,56 TL, 14 m³ ve üzeri 2,81 TL olarak belirlenmiştir (<http://www.alanya.bel.tr>, 2015). Bu durumda 6360 sayılı Kanun ile önceden meskenlerde uygulanan kademeli su fiyatlandırılmasına son verilmiş ve meskenler için tek 1,50 TL birim fiyatı kabul edilmiştir. Bu anlamda su fiyatlarının yükseldiği görülebilmektedir.

2015 yılı itibariyle de içme suyu tarifelerine zam yapılmıştır. Antalya'nın 5 merkez ilçesinde %5 zam ile metreküp birim fiyatı 2.15 TL'den 2.26 TL'ye yükselmiştir. İlçelerde ise ortalama %10 oranında zam yapılmıştır. Alanya

ilçe merkezi ve tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüşen beldelerde 1.50 TL olan suyun birim fiyatı %9'luk zamlarla 1.64 TL olmuştur. Kemer merkez ve tüzel kişiliği sona eden beldelerde evler için 1.30 TL olan suyun metreküp fiyatı %9 zamlarla 1.42 TL olarak kabul edilmiştir. Finike, Kumluca, Manavgat, Kaş, Serik, Akseki, İbradı, Gündoğmuş ve Gazipaşa'da ve mahalleye dönüşen Karaveliler, Bademağacı, Ekşili, Dağbeli ve Karaöz beldelerinde su birim fiyatı %10 artış ile 1.1 TL olmuştur. Elmalı ve Demre ilçelerinde ise ev aboneleri için su birim fiyatı % 12.5 zam ile 80 kuruştan 90 kuruşa yükselmiştir (<http://m.cnnturk.com>, 2014).

Tablo 7: ASAT 2014 ve 2015 Yılı İçme Suyu Tarifeleri (1 m³/TL)

		2014	2015
Mevcut İlçe Belediyelerinde İçme Suyu Tarifeleri (Aylık kullanım)	Mesken -İşyeri	2,15 3,56	2,26 3,56
Mevcut İlçe Belediyelerine Bağlı Orman Köyleri ve Özel Kişiliği Kaldırılarak Mahalleye Dönüşen Yerlerde İçme Suyu Tarifeleri (Aylık kullanım)	-Mesken -İşyeri	0,50 0,50	0,56 0,56
6360 Sayılı Yasa Gereği Hizmet Sınırına Dahil Olan Alanya İlçe Belediyesinde İçme Suyu Tarifeleri (Aylık kullanım)	-Mesken -İşyeri	1,50 2,25	1,64 2,25
6360 Sayılı Yasa Gereği Hizmet Sınırına Dahil Olan Alanya İlçe Belediyesine Bağlı Köylerde İçme Suyu Tarifeleri (Üç Aylık Kullanım)	-Mesken -İşyeri	0,35 0,35	0,41 0,41
6360 Sayılı Yasa Gereği Hizmet Sınırına Dahil Olan Kemer ve Korkuteli İlçe Belediyelerinde İçme Suyu Tarifeleri (Aylık kullanım)	-Mesken -İşyeri	1,30 1,95	1,42 1,95
6360 Sayılı Yasa Gereği Hizmet Sınırına Dahil Olan Kemer ve Korkuteli İlçe Belediyelerine Bağlı Köylerde İçme Suyu Tarifeleri (Üç Aylık Kullanım)	-Mesken -İşyeri	0,30 0,30	0,35 0,35
6360 Sayılı Yasa Gereği Hizmet Sınırına Dahil Olan Finike, Kumluca, Manavgat, Kaş, Serik, Akseki, İbradı, Gündoğmuş ve Gazipaşa İlçe Belediyeleri İle Tüzel Kişiliği Sonlandırılan Karaöz, Bademağacı, Karaveliler, Ekşili ve Dağbeli Belde Belediyelerinde İçme Suyu Tarifeleri (Aylık kullanım)	-Mesken -İşyeri	1,00 1,50	1,10 1,50
6360 Sayılı Yasa Gereği Hizmet Sınırına Dahil Olan Finike, Kumluca, Manavgat, Kaş, Serik, Akseki, İbradı, Gündoğmuş ve Gazipaşa İlçe Belediyeleri İle Tüzel	-Mesken -İşyeri	0,25 0,25	0,27 0,27

6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Su Hizmetleri Yönetiminin Değişimi ve Antalya Örneği

Kişiliği Sonlandırılan Karaöz, Bademağacı, Karaveliler, Ekşili ve Dağbeli Belde Belediyelerine Bağlı Köylerde İçme Suyu Tarifeleri (Üç Aylık Kullanım)			
6360 Sayılı Yasa Gereği Hizmet Sınırına Dahil Olan Elmalı ve Demre İlçe Belediyelerinde İçme Suyu Tarifeleri (İki Aylık Kullanım)	-Mesken -İşyeri	0,80 1,20	0,90 1,20
6360 Sayılı Yasa Gereği Hizmet Sınırına Dahil Olan Elmalı ve Demre İlçe Belediyelerine Bağlı Köylerde İçme Suyu Tarifeleri (Üç Aylık Kullanım) ¹⁸	-Mesken -İşyeri	0,20 0,20	0,22 0,22

Kaynak: ASAT'ın 2014 ve 2015 yılı tarifelerinden derlenmiştir (ASAT, 2015c).

Antalya İli'nin ülke turizmi açısından önemli turizm merkez ve bölgelerini içermesi ASAT açısından hizmetlerin finansmanı noktasında bazı avantajlar ve dezavantajlar sunmaktadır. Öncelikle Kültür ve Turizm Bakanlığı ildeki içme suyu ve atık su yatırımlarına önemli bir katkı sağlamaktadır.¹⁹ Ancak diğer yandan turizm faaliyetleri nedeniyle nüfusun

¹⁸ 2014 yılı tarifesinde Kemer ile birlikte düzenlenen Korkuteli ilçe belediyesi 2015 yılı tarifesinde Elmalı ve Demre ilçe belediyeleri grubunda düzenlenmiştir.

¹⁹ 2013 yılı itibariyle Bakanlık'ın Antalya'da altyapı uygulamaları kapsamında mali yardım yaptığı projeler Alanya Atıksu Arıtma Tesisi Tevsii Yapımı, Alanya İçme Suyu Deposu Yapımı, Avsallar İçme Suyu Tesisi Yapımı, Çıplaklı Kanalizasyon Şebeke Hattı Yapımı, Demirtaş Atıksu Arıtma Tesisi ve Kollektör Hattı Yapımı, Emişbeleni İçme Suyu Hattı ve Depo Yapımı, Emişbeleni Arıtma Tesisi ve Kanalizasyon Kollektör Hattı Yapımı, Oba Ortak Atıksu Arıtma Tesisine Bağlanacak Kollektör Hattı Yapımı, Okurcalar Kanalizasyon Şebeke Hattı Yapımı, Türkler İçme Suyu Depo ve İsale Hattı Yapımı, Demre-Beymelek Kanalizasyon ve Atıksu Arıtma Tesisi Yapımı, Kaş Çukurbağ Kanalizasyon Hattı Yapımı, Göynük İçme Suyu İsale Hattı Deplase İş, Kemer, Kızıltepe, Tekirova Atıksu Arıtma Tesisleri Yenilenmesi, Kumluca Atıksu Arıtma Tesisi Derin Deniz Deşarjı Yapımı, Sarılar Kanalizasyon, İçme Suyu ve Yağmur Suyu Hattı Yapımı, Çolaklı Gündoğdu-Yavrudoğan Bölgesi Kanalizasyon Kollektör Hattı Yapımı, Manavgat Arıtma Tesisi Tevsii ve Derin Deniz Deşarjı Yapımı, Manavgat Beşkonak Bölgesi Rafting Alanı Atıksu Arıtma Tesisi ve Kollektör Hattı Yapımı, Manavgat Gündoğmuş Bölgesi İçme Suyu Deposu ve Ara Bağlantılarının Yenilenmesi, Kızılağaç - Alara Çayı Arası Kollektör Hattı Yapımı, Kumköy Mevkii Atıksu Arıtma Tesisi Tevsii Yapılması, Taşağıl Kanalizasyon Hattı Yapımı, Serik İlave Kanalizasyon Şebeke Hattı ve Atıksu Arıtma Tesisi Tevsii Yapımı.

<http://yigm.kulturuzm.gov.tr/TR,11566/2013-yilinda-yapilan-altyapi-calismalari.html>, Erişim Tarihi 26.2.2015. Yine Bakanlık'ın 2014 yılı itibariyle Antalya'da altyapı uygulamaları kapsamında mali yardım yapmayı planladığı projeler Adrasan Atıksu Arıtma Tesisi Yapımı, Adrasan Beldesi Kanalizasyon Hatlarının Yapılması, Beldibi Derin Deniz Deşarj Hattının Kara Kısımının Yenilenmesi, Emişbeleni Arıtma Tesisi ve Kanalizasyon Kollektör Hattı Yapımı, Oba Ortak Atıksu Arıtma Tesisine Bağlanacak Kollektör Hattı Yapımı, Okurcalar Kanalizasyon Şebeke Hattı Yapımı, Türkler İçme Suyu Depo ve İsale Hattı Yapımı, Demre-Beymelek Kanalizasyon ve Atıksu Arıtma Tesisi Yapımı, Kumluca Atıksu Arıtma Tesisi Derin Deniz Deşarjı Yapımı, Sarılar Kanalizasyon, İçme Suyu ve Yağmur Suyu Hattı Yapımı, Manavgat Arıtma Tesisi Tevsii ve Derin Deniz Deşarjı Yapımı, Kumköy Mevkii Atıksu

mevsimsel olarak belli dönemlerde yoğunlaşması yatırım ihtiyacını farklılaştırmaktadır. Yaz aylarında kullanıcı sayısı artan yazlık konutlar için ya da turistik tesisler için nüfusun yoğun olduğu sezon göz önünde bulundurularak içme suyu ve atık su yatırımlarının planlanması gerekmektedir. Oysa söz konusu abonelerden yılın sadece belli dönemlerinde içme suyu ve atık su tarife ücretleri tahsil edilebildiğinden, gelirlerde abone sayılarındaki artış kadar bir artış olmayabilmektedir. Bu durum yerli halkın söz konusu yatırımların finansmanının yükünü taşıyacakları anlamına gelmektedir.

ASAT bu durumda genel bütçe vergi gelirleri toplamından kendisine düşen pay ve su satış gelirleri başta olmak üzere öz kaynakları ve/veya dış kredi olanaklarından yararlanarak bu hizmetleri yerine getirebilecektir. ASAT'ın faaliyet alanı 6360 sayılı Kanun ile genişlemeden önce, 2013 yılı itibariyle gerçekleşen bütçe giderleri toplamı 240.787.572,64 TL, gerçekleşen gelir toplamı 219.707.186,82 TL'dir. Gerçekleşen gider toplamında mal ve hizmet alım giderleri %42,52 ile en yüksek paya sahiptir. Bunu %25,39 ile sermaye harcamaları (yatırım, sabit kıymet ve taşıt alımı, büyük onarım ve yapım giderleri), %19,10 ile personel giderleri, %9,56 ile faiz giderleri, %3,38 ile sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri, %0,05 ile cari transferler izlemektedir. 2013 yılında Dünya Bankası ve Avrupa Yatırım Bankası dönem borçlarının, yapılan ikraz anlaşmalarına istinaden Hazine Müsteşarlığı'na devredilmesi nedeniyle, Hazine'ye 8.633.955,83 TL, İller Bankası'na 33.345.144,74 TL ve yurtiçi bankalara 12.347.466,12 TL olmak üzere toplam 54.326.566,69 TL anapara geri ödemesi ve Hazine'ye, İller Bankası'na ve yurtiçi bankalara toplam 20.658.912,29 TL faiz ve komisyon olmak üzere toplam 74.985.478,98 TL borç ödemesi gerçekleşmiştir. İçme suyu ve atık su yatırımları için İller Bankası aracılığı ile Dünya Bankası'ndan 55.790.800,00 TL kredi kullanılmıştır. Ayrıca yurt içi bankalardan 20.170.000,00 TL kredi kullanılmıştır (ASAT, 2013: 110).

ASAT'ın 2013 yılı itibariyle, öz kaynaklarının yanı sıra önemli miktarda Dünya Bankası kredisi kullanmış olduğu ve bu kredinin ana para ve faiz ödemelerini üstlendiği görülmektedir.²⁰ 6360 sayılı Kanun ile hizmet alanı

Arıtma Tesisi Tevsü Yapılması, Taşğılı Kanalizasyon Hattı Yapımı, Oymapınar Beldesi Hatıplar Köyü Kanalizasyon Kollektör Hattı Yapımı, Kızılot Kanalizasyon Şebeke Hatları Yapımı İşi, Y.İşıklar (Çubukören-Kamışlıdan) EvrenlerYavşii-Şişeler-Dolbazlar-Bucak Şeyhler ve Dikmen Kanalizasyon Şebekesi Yapım İşi, Titreyen Göl-Sorgun Turizm Bölgesinin Kanalizasyon Hattı ve Şebekesinin Yapılmasıdır. <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,50802/2014-yilinda-yapilacak-altyapi-calismalari.html>, Erişim Tarihi 26.02.2015

²⁰ Dünya Bankası'nın Türkiye'de sektörde finanse ettiği ilk proje 1972 yılında başlayan İstanbul Su Temini Projesidir. 1980'lerde İstanbul Kanalizasyon Projesi, Ankara Kanalizasyon Projesi, İzmir Su Temini ve Kanalizasyon Projesi ve İstanbul Su Temini ve Kanalizasyon Projesi için Banka'dan kredi alınmıştır. 1990'larda alınan krediler ise Bursa Su ve Çevre Sağlığı Projesi, Antalya Su Temini ve Çevre Sağlığı Projesi, Çeşme-Alaçatı Su Temini

genişleyen ve yatırım ihtiyacı artan ASAT'ın, bu yatırımları nasıl finanse edeceği zaman içinde görülecektir. Ancak ASAT'ın tüm bu yatırımları kendi kaynakları ile finanse edebilmesi güç görüldüğünden, benzer şekilde dış krediye başvurulması olası görünmektedir. Belediye Hizmetleri Projesi –II kapsamında Dünya Bankası kredisi ile finanse edilen ihalelerin devam ediyor olması da bu yolun kullanımını kolaylaştırmaktadır.²¹

6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin ölçeğinin büyütülmesinin etkilerinden birisi de dış kredi kullanımının kolaylaştırılmasıdır. Çünkü küçük belediyelerin bu tür kredi başvuru koşullarını sağlamasında ve kredileri geri ödemesinde zorluklarla karşılaştıkları bilinmektedir. Bu durumda benzer şekilde ölçeği büyüyen diğer büyükşehir belediyelerinde de dış kredi kullanımı mümkün olabilecektir. Ancak Dünya Bankası kredileri başta olmak üzere kullanılan dış kredilerin yarattığı sorunlar da dikkate alınmalıdır.²²

ASAT'ın artan yatırım ihtiyacı için gereken kaynağı üretme çabasına karşın, devralınan belediyelerin su borcunu ödemeyen abonelerinin tahsil edilmeyen alacakları da ASAT'a kalmıştır. Su borcunu ödemeyen abonelerin ilçelere göre tahsil edilmeyen alacakları şu şekildedir: Akseki 3 milyon 735

ve Kanalizasyon Projesi içindir. Banka 2005-2010 yılları arasında Belediye Hizmetleri Projesi için 275 milyon dolar kredi tahsis etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. (Topçu, 2006: 289). Belediye Hizmetleri Projesi–II'ye (Ek Finansman) ait 178.200.000 Avro'luk Kredi Anlaşması ise, Dünya Bankası ile İller Bankası arasında Hazine Müsteşarlığı'nın garantisi altında 29.06.2010 tarihinde imzalanmıştır. Kredi, 5 yıl anapara geri ödemesiz dönem olmak üzere toplam 30 yıl vadeli. İller Bankası, Dünya Bankası'ndan sağlamış olduğu kredinin bir bölümünü su, atık su ve katı atık yatırımları ile teknik destek faaliyetlerinin finansmanı için alt-kredi anlaşmalarıyla belediyelere ve su ve kanalizasyon idarelerine (alt borçlu) kredi olarak kullanılmaktadır. Kredinin diğer bir kısmı ise, İller Bankası'nın kurumsal güçlendirilmesi için kullanılmaktadır. Bu çerçevede, 25.08.2010 tarihinde Denizli Belediyesi, Beypazarı (Ankara) Belediyesi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Kırşehir Belediyesi ve ASAT (Antalya) Genel Müdürlüğü ile, 13.10.2010 tarihinde MESKİ (Mersin) Genel Müdürlüğü ile alt kredi anlaşmaları imzalanmıştır. <http://www.ilbank.gov.tr/uluslararası2/index.php?id=1&lang=tr>, Erişim Tarihi 31.3.2015.

²¹ 14.08.2012 tarihi itibarıyla Belediye Hizmetleri Projesi – II Kapsamında ASAT'la İlgili Sonuçlanan İhaleler: LOT 1: 1.500 Adet Sfero Döküm Kanalizasyon Baca Kapağı Alımı ve LOT 2: 2.000 Adet Kompozit veya Silikopolimer Esaslı Kanalizasyon Baca Kapağı Alımı (Sözleşme No: ASAT-G10); Lot-1: Tam Donanımlı Fiziki Su Kayıpları Tespit Aracı Alımı ve Lot-2: Fiziki Su Kayıpları Tespit Ekipmanları Alımı (Sözleşme No: ASAT2-G06); Kepez, Muratpaşa, Aksu ve Döşemealtı İlçe Belediyeleri ile Kızıllı, Kurşunlu, Topallı, Fettahlı Bölgeleri İçmesuyu Şebeke ve Evsel Bağlantılar İnşaatı İşi (Sözleşme No: ASAT2-W1); Konyaaltı – Döşemealtı – Kepez Bölgeleri Kanalizasyon İnşaatı İşi (Sözleşme No: ASAT2-W6); Hurma Çevre Koruma ve Kontrol Laboratuvarı Binası İnşaatı İşi (Sözleşme No: ASAT2-W9); Bitümlü Sıcak Karışım Asfalt Alımı (Sözleşme No: ASAT2- G7); Muratpaşa-Konyaaltı-Kepez Bölgeleri Kanalizasyon Şebeke İnşaatı İşi (Sözleşme No: ASAT2-W3); ASAT İçmesuyu Tesisleri Rehabilitasyon İşleri Sözleşmesi (Sözleşme No: ASAT2-W2) <http://www.ilbank.gov.tr/uluslararası2/index.php?id=1&lang=tr&pm=webpage&pr=duyur> u&ids=3, Erişim Tarihi 31.3.2015.

²² Bu konuda ayrıntılı bilgi ve farklı ülke uygulamaları için bkz. Çınar ve Özdiç (ed), 2006.

bin lira, Alanya 78 milyon 212 bin, Finike 7 milyon 196 bin, Gazipaşa 68 milyon 187 bin, Gündoğmuş 943 bin, İbradı 2 milyon 917 bin, Demre 13 milyon 816 bin, Kaş 14 milyon 336 bin, Kemer 44 bin, Korkuteli 7 milyon 415 bin, Kumluca 94 milyon 770 bin, Manavgat 15 milyon 638 bin, Serik 3 milyon, Döşemealtı 212 bin, GATAB 17 milyon 856 bin, MATAB 4 milyon 477 bin ve ilçelerin su borcundan kredi faizleri 68 milyon 749 bin TL olmak üzere ASAT'a devredilen toplam borç 688 milyon TL'dir (<http://manavgathaber.com>, 2015). Bu durumda mevcut ilçe belediyelerinde de alacakların tahsilinde sorunların olduğu, etkin bir borç yönetiminin olmadığı görülebilmektedir.

Gelirlerin nasıl elde edileceği konusunun yanı sıra söz konusu kaynakların etkin ve verimli kullanılıp kullanılmadığı da önemlidir. Bu anlamda kent ölçeğinin büyümesi kaynakların daha etkili ve verimli kullanılması açısından avantaj sağlayabildiği gibi, sorunları da taşıyabilir. Örneğin, Sayıştay'ın (2013) hazırladığı *Antalya Su ve Atık Su İdaresi Genel Müdürlüğü 2012 Yılı Denetim Raporu*'na göre, kurumun giderleri analiz edildiğinde, ALDAŞ²³ Personel Giderleri kaleminde sürekli artış olduğu, bu artışın 2010 ve 2012 yıllarında %78 ve %39 oranında gerçekleştiği, 2009 yılı temel alındığında 2012 yılında personel giderlerinde %288 oranında artış olduğu görülmüştür. Ayrıca ALDAŞ personelinin bir kısmının ALDAŞ veya ASAT bünyesinde hizmet vermediği de görülmüştür (T.C. Sayıştay Başkanlığı, 2013: 3).

Yatırımların planlanması, finansmanı ve gerçekleştirilmesi açısından yerel düzeyde özellikle dikkat çekilen bir diğer sorun ise büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri, belde belediyeleri ya da köyler arasında ayırım yapıldığıdır. Bu çerçevede basında da, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin yatırım yaparken, hizmet üretirken, hem kent merkezine uzaklığı, hem de nüfus ve seçmen sayısı açısından azınlıkta olan yerleşim birimlerine ulaşmasının, yatırım yapmasının, hizmetleri aksaksız yürütmesinin güçlüğü dile getirilmektedir. Belediyelerin siyasi kurumlar olduğu, gerek yatırım planlaması, gerekse hizmet dağılımı açısından Antalya'da Gündoğmuş, Akseki, İbradı, Kaş gibi ilçelerin kapatılan

²³ ALDAŞ (Altyapı Yönetim Danışmanlık Mühendislik Hizmetleri Elektrik Enerjisi Yapı Elemanları Üretimi İnşaat Taahhüt San. ve Tic. A.Ş.), hisselerinin %95.40'ı Antalya Büyükşehir Belediyesi Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü'ne (ASAT), %4.60'ı Antalya Büyükşehir Belediyesi, Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı Belediyeleri ve Antalya Ticaret ve Sanayi Odası'na ait olan bir kamu ortaklığı özel firmadır. Antalya ili su ve atık su altyapı yatırımlarına ilişkin Antalya Su Temini ve Atıksu Projesi ile ilgili ASAT ve Dünya Bankası arasında 1995 yılında imzalanan kredi ikraz anlaşması kapsamında, ALDAŞ A.Ş., Bakanlar Kurulu kararına istinaden, su temini ve kanalizasyon hizmetleri için gerekli adımları atmak, inceleme, program ve projeleri hazırlamak üzere kurulmuştur. ALDAŞ A.Ş. ASAT Yönetim Kurulu'nun kararı ile Belediye Hizmetleri Projesi-II için de "Proje Yönetim Birimi" olarak görevlendirilmiştir (<http://www.aldas.com.tr/icerik/aldas-hakkinda>, 2015).

beldelerine hizmet götürmede yönetimlerin seçici davranacağı ifade edilmektedir (Akkaya, 2012).²⁴

SONUÇ

6360 sayılı Kanun ile yeni kurulacak olan büyükşehir belediyeleri ve mevcut büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırı olarak belirlenmiş; bu illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmıştır. Büyükşehir belediyelerinin olduğu illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır.

6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyeleri başta olmak üzere değişen kurumsal yapılanmanın su ve atık su hizmetleri açısından da önemli etkileri olmuştur. Öncelikle mevcut büyükşehir belediyelerinde ve yeni kurulanlarda su ve atık su hizmetlerinin yönetiminden sorumlu olan Su ve Atık Su Genel Müdürlüklerinin hizmet alanı tüm il sınırları olmuştur. Türkiye’de belediyelerde ve kırsal yerleşim yerlerinde şebeke ile içme suyunun sağlanması ve arıtılması, atık suların kanalizasyon şebekesi ile toplanması ve arıtılması hala önemli sorunlardan biri olarak varlığını sürdürmektedir. Yüzey ve yer altı sularının evsel atık sular nedeniyle kirlenmesi artarak devam etmektedir. Bu nedenle su ve atık su hizmetlerinin il ölçeğinde tek elden planlanabilmesi, yatırımların finanse edilebilmesi ya da mevcut içme suyu ve arıtma tesislerinin işletilebilmesi noktasında yeni yapının avantajları olacaktır.

6360 sayılı Kanun gereğince Su ve Atık Su Müdürlüklerinin, il sınırlarının tümünde hizmet verecek şekilde yeniden yapılanması gerekmiştir. Ancak illerin içinde buldukları koşullara göre değişmekle birlikte, bu yapılanma için önceden yeterli idari ve mali hazırlığın yapılmadığı söylenebilir. Bu durumda özellikle il sınırlarının Antalya gibi geniş olduğu illerde sorunlara yerinde ve zamanında müdahale edilebilmesi kolay olmamış, merkezden müdahale talep edilmiştir. Zaman içinde yeni katılan yerleşim yerlerinde yeni örgütlenmenin oluşturulması ile geçiş dönemi sorunları hafifletilmekle birlikte, söz konusu geçiş döneminin sorunları ve uzunluğu her büyükşehir belediyesinin örgütlenmesine göre değişebilecektir. Diğer yandan ise içme suyu ve atık su hizmetlerine ilişkin yapısal ve mali sorunlar devam etmektedir. Bu çerçevede büyükşehir belediyesi ölçeğinin büyümesi

²⁴ Basında sıklıkla yer bulan benzer bir diğer şikayet: “*Antalya Büyükşehir Meclisinin Alanya, Manavgat ve Finike’nin önemli caddelerini Büyükşehir’e bağlanmasıyla ilgili aldığı karara tepki gösteren Alanya Belediye Başkanı “Antalya’da merkez ilçeler hariç 19 ilçe belediyesi var diye biliyoruz. Alınan kararların sadece Alanya, Manavgat ve Finike için uygulanmasına ne ben, ne yönetimim ne de bizimle beraber olan siyasi temsilcilerimiz bir anlam veremedi. Sadece muhalefet partisinden olduğumuzdan mı? Niye sadece 3 belediye için bu kararlar alındı?”* (<http://akdenizhaberajansi.com.tr/haberler-13226.html>, 18.12.2014, “Alanya’ya İhanet Ediyorlar”, Erişim Tarihi 7.2.2015).

ile içme suyu ve atık su hizmetlerine ilişkin yapısal sorunların kendiliğinden çözülmesi de mümkün görünmemektedir. Her bir büyükşehir belediyesinin sınırlarının genişliği, personel sayısı ve yeterliliği, altyapı ihtiyaçları, finansman kaynakları ve bu kaynakların etkili ve verimli kullanılması noktasında farklılıkları ve sorunları olabilecektir. Mevzuatta belirtilen yetkilerin ve sorumlulukların ne kadarının uygulamaya geçeceği, hizmette kalite ve verimliliğin nasıl olacağı ve hangi sorunlarla karşılaşılacağı da zamanla ortaya çıkacaktır.

Genel olarak bakıldığında, yeni kurumsal yapılanmanın ihtiyaçların tespitinde, yatırımların planlanmasında ve finanse edilmesinde bir önceliklendirme sorununun olacağı açıktır. Bu noktada sorunları bizzat yaşayanların uzağında bir karar merci olarak kaldığında, yerinde ve zamanında önceliklendirme yapma ya da karar verme olasılığı düşmektedir. Sorunları yaşayanların ilgili mercilere erişimi noktasında da tüzel kişilikleri kaldırılan köyler ve beldelerde boşluklar olacaktır. Yatırımların finanse edilmesi noktasında yeni yapının gelirlerinin de ihtiyaçlara oranla artırılması gerekmektedir. Büyükşehir belediyeleri ve ilgili idarelerin öz kaynaklarının yeterli olmaması durumunda dış kredi kullanımı artabilecektir. Diğer yandan öz kaynaklarının artırılması yolu olarak içme suyu ve atık su tarifelerinin yükseltilmesi tercih edildiğinde, statüsü değişen yerleşim yerlerinde, özellikle kırsal alanlarda bu mali yükün paylaşımı yeni sorunlar yaratabilecektir.

Yeterli mali desteğin sağlanmaması, kaynakların verimli ve etkin kullanılmaması, personel sorunlarının giderilmemesi durumlarında, sadece büyükşehir belediyesi ölçeğinin ve su ve atık su hizmetleri ölçeğinin büyütülmesi sorunları çözmeye yetmeyecektir. Birçok il ve ilçe belediyesinin dahi yapamadığı yatırımlar, işletemediği tesisler, konum bilgisine sahip olmadığı altyapı, ödeyemediği borçlar, tahsil edemediği alacaklar söz konusu yapısal sorunlardan beslenmektedir.

Büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyelerinin siyasi parti farklılıkları da bu süreçte etkili olabilecektir. Yeni yapının siyasi tercihlere bağlı karar verme olasılığı, merkeze uzak ve seçmen sayısının az olduğu yerleşim yerlerine yönelik farklı uygulamaların olmasına neden olabilir.

Sonuç olarak, 6360 sayılı Kanun yerel düzeyde su ve atık su hizmetlerinin yönetimi açısından önemli değişiklikler getirmiştir. Bunların bir kısmı avantajlı görünürken, bir kısmı yeni sorunlar da yaratabilecek konumdadır. Bu nedenle yeni kurumsal yapılanmanın etkileri, her bir büyükşehir belediyesinin ve ilçe belediyelerinin kendi özgün koşulları içinde, kısa vadede ve uzun vadede tekrar değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKKAYA, İ. (2012) “Antalya'da 74 belediye kapanıyor”, <http://www.akdenizgercek.com/yazar.asp?yaziID=1350>, 09 Ekim, Erişim Tarihi 25.2.2015.
- ASAT Genel Müdürlüğü (2006) *2006 Faaliyet Raporu*, http://www.asat.gov.tr/images/faaliyet_raporlari/ASAT_GENEL_MUDURLUGU_2006_FAALIYET_RAPORU.pdf, Erişim Tarihi 24.2.2015.
- ASAT Genel Müdürlüğü (2013) *2013 Yılı Faaliyet Raporu*, http://www.asat.gov.tr/images/faaliyet_raporlari/ASAT_GENEL_MUDURLUGU_2013_FAALIYET_RAPORU.pdf, Erişim Tarihi 23.4.2015.
- ASAT Genel Müdürlüğü (2015a) *2015 Yılı Performans Programı*, http://www.asat.gov.tr/files/2015_performans.pdf, Erişim Tarihi 7.2.2015.
- ASAT Genel Müdürlüğü (2015b) *2015-2019 Stratejik Plan*, http://www.asat.gov.tr/files/2015_2019_st_plan.pdf, Erişim Tarihi 7.2.2015.
- ASAT Genel Müdürlüğü (2015c) “Tarifeler”, <http://www.asat.gov.tr/?page=pages&PID=425>, Erişim Tarihi 31.3.2015.
- ASAT Genel Müdürlüğü (2015d) “Tarihçe”, <http://www.asat.gov.tr/?page=pages&PID=103>, Erişim Tarihi 19.03.2015.
- ÇELİKİYAY, H. (2014) *Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası*, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı-SETA, 101, Temmuz.
- ÇINAR, T. ve ÖZDİNÇ, H. K. (ed) (2006) *Su Yönetimi Küresel Politika ve Uygulamalara Eleştiri*, Memleket Yayınları, Ankara.
- ÇUKURÇAYIR, M. A., NEGİZ, N., YEMEN, A. (2013) 6360 Sayılı Kanun'un Uygulamasında Köy(lü) Mü Mahalle(li) Mi?: Katıl(a)mayanlar Açısından Bir Değerlendirme, 2013_Kayfor-ACUKURÇAYIR-NNEGİZ-AYEMEN_tam_metin-libre, Erişim Tarihi 15.2.2015, 1-20.
- DÖNER, F., KARATAŞ, K., BIYIK, C. (2009) Teknik Altyapı Tesislerinin Yönetimi: Türkiye-Hollanda Karşılaştırması, *TMMOB Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi 2009*, 02-06 Kasım, İzmir.

- ERSOY, M. (2013) 6360 Sayılı Yasa ve Mekânsal Planlama Sorunları, *GAP Belediyeler Birliği Dergisi*, 1-13.
- GÖZLER, K. (2013) 6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Haline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?, *Legal Hukuk Dergisi*, [www.idare.gen.tr/6360-
elestiriler.pdf](http://www.idare.gen.tr/6360-elestiriler.pdf), 11 (122), Şubat, 37-82.
- <http://akdenizhaberajansi.com.tr/haberler-13226.html> (2014) “Alanya'ya İhanet Ediyorlar”, 18 Aralık, Erişim Tarihi 7.2.2015.
- <http://m.cnnturk.com/Haber/54807dca0f2ab81328f5f63f> (2014) “Suya Yüzde 5 Zam Geldi”, 4 Aralık, Erişim Tarihi 1.4.2015.
- <http://manavgathaber.com/asatin-su-alacagi-983-milyon-tl> (2015) “asatin-su-alacagi-983-milyon-tl”, Erişim Tarihi 7.2.2015.
- <http://www.alanya.bel.tr/Komisyon-Karari/24/05-Kasim-2013-Gunlu-Meclis-Toplantisinda-gorusulmek-uzere-Butce-Komisyonunca-alinan-13-nolu-karari-> (2015) Erişim Tarihi 2.4.2015.
- <http://www.aldas.com.tr/icerik/aldas-hakkinda> (2015) Erişim Tarihi 2.3.2015.
- <http://www.antalya.gov.tr/icerik/12/172/tuik-verileriyle-antalya.html>, (2015), “TÜİK Verileriyle Antalya”, Erişim Tarihi 7.2.2015.
- <http://www.antalyagazetesi.com.tr/10341-alanyaya-yatirim-mujdeleri.html> (2015) “Alanya'ya Yatırım Müjdeleri” 3 Şubat, Erişim Tarihi 23.2.2015.
- <http://www.ilbank.gov.tr/uluslararası2/index.php?id=1&lang=tr&pm=webpage&pr=duyuru&ids=3>, Erişim Tarihi 31.3.2015.
- <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,50802/2014-yilinda-yapilacak-altyapi-calismalari.html>, Erişim Tarihi 26.02.2015.
- <http://www.migm.gov.tr/Dokumanlar/6360SayılıKanunSSS.pdf>, “6360 Sayılı Kanunla İlgili Sıkça Sorulan Sorular ve Cevaplar”, Erişim Tarihi 11.2.2015, 3-5.
- <http://www.milliyet.com.tr/korkuteli-nde-asfalt-kaldirim-ve-icme-antalya-yerelhaber-369638/> Erişim Tarihi 2.3.2015.
- <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,11566/2013-yilinda-yapilan-altyapi-calismalari.html>, Erişim Tarihi 26.2.2015.
- İLLER BANKASI A. Ş. (2012) *2012 Faaliyet Raporu*, <https://www.ilbank.gov.tr/dosyalar/faaliyet/2012FaaliyetRaporu.pdf> Erişim Tarihi 30.3.2015.

- İZCİ, F. ve TURAN, M. (2013) Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 117-152.
- KARASU, M. A. (2013) 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve Olası Etkileri -Şanlıurfa Örneği, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1-17.
- KARATAŞ, K., ÇOLAK E., SANCAR, C. (2014) Teknik Altyapı Yönetimi Bağlamında 6360 Sayılı Yasanın Ve Büyükşehir Belediyelerinin Değerlendirilmesi, *HKMO Mühendislik Ölçmeleri STB Komisyonu 7. Mühendislik Ölçmeleri Sempozyumu*, Hitit Üniversitesi, www.muholc2014.hitit.edu.tr/bildiriler/TO10-14.pdf, 15-17 Ekim, Çorum, 1-7.
- ÖZBAY, Ö. ve YILDIZ D. (2014) *Yerel Yönetim Reformu Süreci ve Su Yönetimi*, 1 Aralık.
- ÖZDEMİR, S. ve MEŞHUR, M. Ç. (2011) 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası’nın Belde Belediyelerinin Planlama Süreçleri Üzerinde Yarattığı Etkiler, *MEGARON*, 6(3), 171-183.
- ÖZUĞURLU, S. B. (2012) 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hakkında Söyleşi, *İMO Bülteni*, 2012/07, Kasım-Aralık, Ankara, 1-7.
- T.C. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI (2014) *Türkiye Çevre Sorunları Ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu*, Ankara.
- T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MAHALLİ İDARELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2014a) *2013 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu*, Haziran, Ankara.
- T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MAHALLİ İDARELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2014b) “Mahalli İdarelerde Su Yönetimi”, 5 Mayıs.
- T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI, MAHALLİ İDARELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2013) “Devir, Tasfiye ve Paylaştırma Komisyonu Başkanları ve İl Mahalli İdareler Müdürleri Semineri”, 11-12 Aralık, Kızılcahamam.
- T.C. KALKINMA BAKANLIĞI (2014) *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) Su Kaynakları Yönetimi Ve Güvenliği Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara.
- T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI (2013) *Antalya Su ve Atık Su İdaresi Genel Müdürlüğü 2012 Yılı Denetim Raporu*, Aralık, Ankara.

- TOPÇU, F. H. (2006) Suda Dış Kredi: İzmit Örneği, *Su Yönetimi Küresel Politika ve Uygulamalara Eleştiri*, (ed. T. Çınar, H. K. Özdiñç), Memleket Yayınları, Ankara, 287-316.
- TÜİK (2014a) *Haber Bülteni*, Sayı: 16171, 20 Şubat, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16171>, Erişim Tarihi 8.3.2015.
- TÜİK (2014b) *Haber Bülteni*, Sayı: 16169, 18 Şubat, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16169>, Erişim Tarihi 8.3.2015.
- YÜCEL, C. (2015) “Haksız İptallerden Zarar 600 Milyon”, 20 Ocak, <http://www.sabah.com.tr/akdeniz/2015/01/20/haksiz-iptallerden-zarar-600-milyon>, Erişim Tarihi 23.2.2015.